

”JAG ÄR INGEN PERFEKT MAMMA, MEN VEM ÄR DET?”

EN NETNOGRAFISK STUDIE OM FÖRÄLDRARS
UPPLEVELSE AV LVU - PROCESSEN

ELLEN GUNNARSSON
SONJA ROMANUS

”I’M NOT A PERFECT MOTHER, BUT WHO IS?”

A NETNOGRAPHIC ANALYSIS ABOUT PARENTS EXPERIENCE OF LVU

**ELLEN GUNNARSSON
SONJA ROMANUS**

Gunnarsson, E & Romanus, S. ”I’m not a perfect mother, but who is?”. A netnographic analysis about parents experience of LVU. *Degree project in social work 15 hp*. Malmö university: Faculty of Health and Society, department of social work, 2019.

ABSTRACT

Apart from the significant amount of research based in the perspective of social service workers, parents’ viewpoints of their experiences with children in long-term foster care is notably underrepresented within social science literature. To address this lack in coverage this paper discusses parents’ experiences of compulsory care (LVU) using content analysis drawing on selected comment sections from two internet-based discussion forums, Flashback and Familjeliv. Our main objective was to analyse parents’ descriptions of their relations with the social services and changes in the perceptions of the role of parenting after the emergency removal. Applying the theoretical framework of social trust we sought to achieve a deeper understanding for the parents’ situation. The social trust theory aims at analysing individuals’ trust for the state and state institutions, especially in relation to different social groups. The study shows that the high levels of trust between citizen and authorities, one of the Swedish society’s central trademarks, was not reflected in the material collected concerning parents’ experiences of the so-called social safety net. In line with previous research, parents’ narratives demonstrated a significant distrust for the social services and their descriptions indicated a sense of neglect. Parents’ comments also suggested a lack of understanding for the judgements made by social service workers and the resulting compulsory care.

Keywords: Compulsory care, Long-term foster care, online forums, parenthood, social trust, social services

Innehållsförteckning

1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.1 SYFTE	6
1.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2 BAKGRUND	6
2.1 LVU - LAGEN OM VÅRD AV UNGA	6
2.2 RÄTTSLIG PROCESS	7
2.3 FLASHBACK FORUM	7
2.4 FAMILJELIV FORUM	7
2.5 BEGREPPSDEFINITION	7
3 KUNSKAPSLÄGE	8
3.1 INLEDNING	8
3.2 FÖRÄLDRARS UPPLEVELSER AV SOCIALTJÄNSTEN	8
3.3 FÖRÄLDRARNAS UPPLEVELSE AV DEN FÖRÄNDRADE FÖRÄLDRAROLLEN	11
3.3.1 <i>Självkänsla och självbild</i>	12
3.3.2 <i>Det delade föräldraskapet</i>	13
3.3.3 <i>Fråntagen föräldraroll</i>	14
3.4 FÖRÄLDRARNAS BEHOV AV SOCIAL INTERAKTION VIA NÄTET	15
4 TEORETISKT RAMVERK	15
4.1 SOCIAL TILLIT	15
4.2 SOCIAL TILLIT MELLAN OLIKA SAMHÄLLSGRUPPER	16
4.3 SOCIAL TILLIT OCH MYNDIGHETER	17
4.4 KASAM	18
5 METOD	18
5.1 MATERIAL OCH SÖKORD	18
5.2 NETNOGRAFISK FORSKNING	19
5.3 KVALITATIV INNEHÅLLSANALYS	20
5.3.1 <i>Tillämpning</i>	21
5.4 URVAL OCH AVGRÄNSNINGAR	22
5.5 TILLFÖRLITLIGHET	22
5.6 METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN	23
5.7 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	24
5.8 ARBETSPROCESS	26
6 RESULTAT OCH ANALYS	26
6.1 FÖRÄLDRARS UPPLEVELSE AV SOCIALTJÄNSTEN	26
6.1.1 <i>Tilliten och bilden av socialtjänsten</i>	26
6.1.2 <i>Bristande information och delaktighet</i>	27
6.1.3 <i>Bristande förståelse av insatsen</i>	29
6.1.4 <i>Socialtjänstens förmåga till stöd och hjälp</i>	30
6.1.5 <i>Socialtjänsten som stigmatiserande</i>	31
6.1.6 <i>Ilkska och frustration</i>	32
6.2 UPPLEVELSEN AV EN FÖRÄNDRAD FÖRÄLDRAROLL	33
6.2.1 <i>Det delade föräldraskapet</i>	33
6.2.2 <i>Fråntagen föräldraroll</i>	34
6.2.3 <i>Upplevelsen av den egna föräldraförmågan</i>	35
6.2.4 <i>Krisreaktioner</i>	37
6.3 SLUTSATS	37
7 DISKUSSION	38

REFERENSER	41
BILAGA 1 INFORMATIONSBREV TILL FLASHBACK FORUM OCH FAMILJELIV	44
BILAGA 2 SVARSBREV FRÅN ANSVARIG PÅ FAMILJELIV	45

1 PROBLEMFÖRMULERING

*“Är det någon som vet vad ett lvu innebär och hur man kan häva det??
Behöver hjälp!! Hjälper ett överklagande? Behöver hjälp!!”*
-Förälder på Flashback Forum

År 2016 var det totalt 6427 barn som var placerade enligt lagen om vård av unga (LVU). Av dessa var det 5127 barn som var placerade på grund av omsorgsbrist eller en kombination av omsorgsbrist och ett destruktivt normbrytande beteende (Socialstyrelsen, 2016). LVU-lagen tillämpas när ett barns skyddsbehov anses vara så pass stort att ett tvångsomhändertagande är nödvändigt, samt att alla alternativ i form av frivilliga insatser är uttömda. Målsättningen är dock att vården ska upphöra så fort den unge inte längre är i behov av vård, och skall därefter återförenas med sin familj. I den så kallade LVU-utredningen (SOU, 2015:71) framhåller Socialstyrelsen hur förutsättningen för att uppnå denna ambition delvis är att socialtjänsten har ett pågående, men också fungerande, samarbete med ursprungsfamiljen. Detta i syfte att neutralisera eller dämpa de risker som råder.

Utifrån Socialstyrelsen riktlinjer bygger således den svenska socialtjänstlagstiftningen på ett relationsorienterat synsätt, ett synsätt som betonar vikten av barnets relation med de biologiska föräldrarna. Föräldrar vars barn är placerade i samhällsvård skall därför vara inkluderade i det sociala arbetet, kontakt och umgänge mellan barn och biologiska föräldrar ska sålunda främjas. Socialtjänstlagen innefattar därför principen om att alla placeringar av barn utanför det egna hemmet ska anses vara tillfälliga med regelbunden uppföljning (Lundström & Sallnäs, 2009). År 2015 lades det även in ytterligare ett stycke i kapitel 6 § 7 i Socialtjänstlagen (SoL, 2001:453) som innebär att föräldrar vars barn är placerade utanför hemmet numer har rätt till stöd från socialtjänsten i sin roll som förälder.

Detta till trots är föräldrar med barn i samhällsvård en målgrupp vars upplevelser sällan blivit belysta i samhällsvetenskaplig forskning. Den bristfälliga forskningen är i sig anmärkningsvärd då föräldrarnas utsagor torde vara värdefullt och också efterfrågat för det sociala arbetets utveckling och förändringsarbete. Höjer resonerar i sin kvalitativa studie *“Föräldrars röster – hur är det att ha sina barn placerade i fosterhem?”* (2007) hur orsaken till detta möjligtvis är den tonvikt som ständigt läggs vid de yrkesverksammans perspektiv och att det således är handläggarens upplevelser som ligger till grund för den befintliga kunskapen (ibid). Även i Kapp och Propps (2002) intervjustuide *“Client Satisfaction Methods: Input from Parents with Children in Foster Care”* diskuteras bristen på föräldraperspektiv inom forskningen avseende föräldrar med tvångsomhändertagna barn. Kapp och Propp finner en förklaring till detta i den förändrade familjebilden som utformas i och med att barnet placeras utanför hemmet. I samband med att familjesituationen förändras och föräldrarna inte längre närvarar i barnets vardagliga liv, åsidosätts upprätthållandet av en god relation till föräldrarna. Deras perspektiv anses därmed inte längre vara betydelsefullt i det sociala arbetet som bedrivs (ibid).

Utifrån denna omfattande brist på forskning väcktes ett intresse att själva undersöka föräldrars upplevelser av LVU-processen, detta för att uppmärksamma de biologiska föräldrarnas sällan belysta perspektiv. Att få sitt barn tvångsomhändertaget enligt LVU är att beakta som ett starkt myndighetsingripande med omfattande konsekvenser, inte bara för barnet utan också för föräldrarna. Studiens empiri kommer anta en teoretisk utgångspunkt i

begreppet “social tillit” för att finna förståelse kring föräldrars uppfattning av socialtjänsten som myndighet och därmed också deras uppfattning av LVU-processen.

1.1 Syfte

Studiens övergripande syfte är att genom en netnografisk studie beskriva och analysera LVU-processen utifrån de biologiska föräldrarnas perspektiv samt belysa hur detta påverkar deras bild av socialtjänsten.

1.2 Frågeställningar

- Hur uttrycker föräldrar på internetbaserade forum tankar och känslor kring socialtjänsten vid insats i form av LVU?
- Hur uttrycker föräldrar på internetbaserade forum upplevelser avseende den förändrade föräldrarollen med anledning av tvångsomhändertagandet?

2 BAKGRUND

Detta kapitel syftar till att introducera en bakgrund angående studiens problemformulering och genomförande. I kapitlet framförs en övergripande presentation av LVU-processen, de webbaserade diskussionsforumen Flashback och Familjeliv samt definitioner av begrepp som är frekvent förekommande genom hela studien.

2.1 LVU - Lagen om vård av unga

Att bli förälder innebär ett ansvar att ge sitt barn den trygghet och omvårdnad som denne behöver, om föräldraskapet av olika anledningar brister övergår istället detta ansvar till socialtjänsten. Myndigheten har en skyldighet att sträva efter att alla barn ska må bra och växa upp under trygga förhållanden. När barn riskerar att fara illa samarbetar därför socialtjänsten med familjen genom att stödja föräldern i sin föräldraförmåga att tillgodose barnets grundläggande behov (Socialstyrelsen, 2016). Målsättningen är att relationen till familjen ska vara välfungerande och att de eventuella insatserna ska ske via samtycke, antingen från vårdnadshavare eller från barnet om denne fyllt 15 år. Finns det däremot inget samtycke till den vård socialtjänsten bedömer som behövlig och frivilligheten anses vara uttömd kan insatser tillämpas enligt lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU, 1990:52).

Vård enligt LVU kan beslutas utifrån 2 § som innefattar missförhållanden i hemmet eller 3 § som syftar till barnets eget beteende. Missförhållanden i hemmet kan innebära psykisk, fysisk, sexuell misshandel eller andra svåra omsorgsbrister. Eget beteende hos barnet kan innebära att den unge utsätter sig själv för risker genom missbruk, kriminalitet eller annat självskadebeteende (LVU 2-3 §§). En grundläggande princip i alla beslut som rör barnet är att det utan undantag ska syfta till barnets bästa. När ett barn har blivit tvångsomhändertaget förlorar inte de biologiska föräldrarna automatiskt vårdnaden över denne, men socialnämnden övertar ansvaret för att barnets behov av vård och grundläggande omsorg blir tillgodosett (Socialstyrelsen, 2009).

2.2 Rättslig process

Efter att socialtjänsten skrivit en utredning görs en LVU-ansökan till förvaltningsrätten, som är första instans av de allmänna förvaltningsdomstolarna. I ansökan ska socialtjänsten utförligt redogöra för barnets behov av samhällsvård samt redovisa hur familjen står i den rådande frågan. Förvaltningsrätten består av en lagfaren ledamot och tre nämndemän som har två veckor på sig att ta upp målet efter att ansökan kommit in. Förvaltningsrättens beslut kan sedan överklagas till kammarrätten (Socialstyrelsen, 2009). Om socialtjänstens bedömning är att ett omhändertagande skall ske akut och inte kan avvaktas, kan ett omedelbart omhändertagande enligt § 6 utföras utan ett rättsligt beslut. Socialnämndens ordförande eller annan utsedd ledamot kan vid tillfället ta beslutet, detta ska dock prövas vid nästa sammanträde (LVU 6 §).

2.3 Flashback forum

Flashback forum är ett politisk och religiöst obundet internetbaserat samtalsforum som skapats i syfte att möjliggöra en plattform för diskussion och debatt. I Flashbacks målbeskrivning står det explicit att alla ska ha rätt att komma till tals samt att de värnar om det fria ordet genom att aktivt försvara åsikts- och yttrandefriheten. Alla typer av samtalsämnen och åsikter, stora som små, populära som impopulära, är välkomna att diskuteras på forumet.

Internetforumet har ett tydligt system för att ändå upprätthålla en viss struktur, detta i form av regler som forumanvändarna måste följa för att få stanna på Flashback. På forumet finns det ett antal "högre uppsatta" användare som erhåller en viss delegering, dessa användare kallas moderatorer. Moderatorerna bevakar och kontrollerar att användarna förhåller sig till reglerna och kan vid regelbrott vidta vissa åtgärder (Flashback, 2019a).

2.4 Familjeliv forum

Familjeliv består av två huvudsakliga sektioner, en del av redaktionell karaktär och en del som utgörs av ett diskussionsforum. Forumet är en webbaserad mötesplats som främst riktar sig till familjer som söker råd, tips och stöd i sitt föräldraskap. På forumet diskuteras framförallt livet med barn och dess medföljande utmaningar, men också relationer och vardagsliv i största allmänhet. Familjeliv beskriver sitt forum som det i särklass största familjeforumet, men också som den största internetbaserade mötesplatsen för kvinnor.

Även på Familjeliv råder en viss struktur och för att upprätthålla denna finns det ett antal utsedda moderatorer. Familjelivs moderatorer ska liksom Flashbacks ingripa om forumanvändarna inte följer forumets regler, detta genom att upprätthålla att användarna håller en god ton gentemot andra användare samt att de håller sig till relevanta ämnen i respektive trådar (Familjeliv, 2014).

2.5 Begreppsdefinition

Studiens resultatanalys utgörs till viss del av ett antal begrepp som frekvent återkommer på forumen Flashback och Familjeliv och är därmed av vikt att definiera. Begreppet *trådstart* innebär det startinlägg som skapas inriktat på ett särskilt ämne. Efter detta inlägg har en tråd startats och den som skapade inlägget blir således döpt till *trådskapare*. Inlägg som avviker från ämnet benämns som *off-topic* och är starkt oönskade på båda internetforumen, detta

skulle exempelvis kunna förekomma om en forumanvändare diskuterar LVM i en tråd som berör LVU. Inlägg och trådar som bedöms som off-topic blir frekvent borttagna eller låsta av forumets moderatorer (Flashback, 2019b).

När ett barn placeras utanför det egna hemmet med målet att bo där under dennes uppväxt kallas det för en *familjehemsplacering* (Socialstyrelsen, 2016). I syfte att tydliggöra för läsaren benämner vi ursprungsföräldrar, vars barn har blivit omhändertaget, för *biologiska föräldrar* och familjehemmets föräldrar för *familjehemsföräldrar*.

3 KUNSKAPSLÄGE

I detta kapitel redogörs för tidigare forskning som berör det aktuella ämnet. Den tidigare forskningen vi valt att presentera består av totalt åtta forskningsartiklar. Kapitlet inleds med en inledning avseende främjandet av kontakten med de biologiska föräldrarna, därefter disponeras avsnittet utifrån två delar som berör respektive frågeställning. Detta i syfte att förenkla för läsaren att följa studiens innehåll. Kapitlet avslutas med att presentera tidigare studier kring föräldrars behov av social interaktion på nätet.

3.1 Inledning

Wade (2008) beskriver i forskningsartikeln *The ties that bind: Support from birth families and substitute families for young people leaving care* att ett skäl till att främja kontakten mellan de biologiska föräldrarna och barn i samhällsvård är att detta möjligtvis kan inverka främjande för processen efter placeringen. Att upprätthålla en kontinuerlig kontakt underlättar enligt Wade för en återflyttning, både för yngre barn liksom äldre ungdomar vars placering avslutats på grund av åldersskäl. Vidare framhåller Wade hur placerade barn med ofrivillig bristfällig kontakt med sina biologiska föräldrar riskerar att drabbas av ensamhet och isolering (ibid). Lundström och Sallnäs (2009) redogör även i sin studie ”*Samhällsvårdade ungdomars kontakter med föräldrar och syskon*” hur det av 272 placerade ungdomar var 52 procent som önskade ha mer kontakt med sin biologiska familj. De flesta barn vars relation med föräldrar var bristfällig önskade dock inte heller mer kontakt.

Vidare framhåller Lundström och Sallnäs (2009) att lika mycket hänsyn bör tas till barn som inte vill ha kontakt som till de som önskar detta. De betonar det faktum att barn i samhällsvård inte är en homogen grupp och att hänsyn därför bör tas utifrån varje barns behov, utan egentlig hänsyn till varken familjehemmet eller de biologiska föräldrarna. Författarna understryker dock vikten av att kontinuerligt undersöka hur kontakten med de biologiska föräldrarna ser ut och vice versa för att belysa behov och önskemål från båda håll. Lundström och Sallnäs centrala slutsats är att socialtjänstens i en högre utsträckning måste koncentrera sig på dessa frågor (ibid).

3.2 Föräldrars upplevelser av socialtjänsten

Ingrid Höjer genomförde 2007 en intervjustudie på uppdrag av Allmänna Barnhuset. Studiens empiri utgjordes av fokusgruppsintervjuer med 13 föräldrar med erfarenhet av att få sina barn tvångsomhändertagna enligt LVU. Vad som framkom i intervjuerna var framförallt en känsla av maktlöshet hos de biologiska föräldrarna då omhändertagandet av barnen upplevdes snabbt och plötsligt på ett forcerat sätt. När omhändertagandet skedde på detta abrupta sätt uttryckte flera föräldrar hur chansen att etablera en kontakt med socialtjänsten direkt gick förlorad. Vidare uttryckte flera föräldrar ett känslökaos av förtvivlan, smärta och maktlöshet

vid omhändertagandet som inte någon gång bemöttes av socialtjänsten. Dessa uttryck av upprördhet och förtvivlan blev dock många gånger en stor del av barnens utredningar i vilka föräldrarna beskrevs i negativa ordalag. Föräldrarna upplevde att socialtjänsten målade upp en felaktig bild av dem som föräldrar där de framstod som både opålitliga och aggressiva (ibid).

Även Kapp och Propp (2002) kunde i sin intervjustudie med föräldrar i samma situation utläsa känslor av frustration, sorg och förtvivlan som socialtjänsten inte bemötte. I studien medverkade föräldrar som till och med uppfattade socialtjänsten som respektlös och hur socialtjänsten genom deras bemötande skapade känslor i form av att barnen aldrig överhuvudtaget tillhört dem. Föräldrarnas affektiva reaktioner av ilska och förtvivlan tolkades inte som en krisreaktion, utan istället som en bekräftelse av socialsekreterarnas föreställningar om att de inte var tillräckligt bra föräldrar (ibid).

Varför föräldrarnas krisreaktioner i många fall inte fick något stöd från socialtjänsten sida fann föräldrarna i Höjers (2007) studie framförallt förklaring i socialtjänstens "fixering" kring barnens bästa. Detta i form av uppfattningar att barnens välmående ständigt gick i första hand. Olika former av "nu pratar vi inte om dig, nu pratar vi om barnen" var uttryck som flera föräldrar fick höra under utredningsförfarandet. Föräldrarnas känslor kring omhändertagandet upplevdes således vara frikopplat och bortprioriterat från barnens. Vidare beskrev flera föräldrar socialtjänsten som en bestraffande myndighet, omhändertagandet blev därmed en symbol för deras stigmatiserande leverne. Att exempelvis vara psykiskt sjuk eller att leva med ett missbruk och på den vägen anses vara en oansvarfull förälder uttryckte föräldrarna vara oerhört påfrestande. Föräldrarna ansåg i flera fall att socialsekreterare tillskrev föräldrarna detta stigma, vilket ledde till att orsakerna kring stigmat ledde till självuppfyllande profetior. Ett tydligt exempel var hur en förälder vars barn blivit omhändertaget ansåg att "hon fick skylla sig själv" då hen valt missbruket före sitt egna barn, ett påstående som hens socialsekreterare flertal gånger insinuerat (ibid).

Vidare var det ett flertal föräldrar som medverkade i Höjers (2007) studie som uppfattade socialtjänstens bedömningar som diffusa och inkonsekventa och därför svåra att förstå. På grund av känslan av underlägsenhet och stigmatisering uttryckte flera föräldrar att det var svårt att ifrågasätta eller överhuvudtaget ställa frågor kring socialtjänstens bedömning. När föräldrar inte vågade ställa frågor uppfattade ett flertal föräldrar att detta ledde till att socialtjänsten bedömde föräldrarna som passiva och oengagerade (ibid). De föräldrar som medverkade i Kapp och Propps (2002) amerikanska studie bekräftade samma känsla av underlägsenhet och stigmatisering med svårigheter att framföra frågor eller kritik. Rädslan över bestraffningar i form av att de i utredningen skulle framställas i dålig dager eller fräntas möjligheten att besöka sina barn tystade och gjorde föräldrar passiva (ibid).

Moldestad och Skilbred presenterar i deras forskningsartikel "*Foreldres opplevelse av et foreldreskap på avstand*" (2009) 20 intervjuer med föräldrar vars barn var placerade i samhällsvård. Studiens syfte var att undersöka hur föräldrar, både med tvångsomhändertagna och frivilligt placerade barn, såg på sin egen föräldraförmåga och vilket stöd de önskade från socialtjänsten och andra myndigheter. I studien framkom snarlika mönster som i Höjers (2007) och Kapp och Propps (2002). Två tredjedelar av de medverkande föräldrarna upplevde socialtjänstens agerande som felaktigt, att omhändertagandet skett baserat på lögn och på oriktiga juridiska grunder. Föräldrarna i studien upplevde, liksom tidigare studiers informanter, omhändertagandet som en bestraffning. I den norska studien var det även flertalet föräldrar som uttryckte socialsekreterares avsaknad av gehör för känslor, frågor och

kritik. Ytterligare ett tema som var framträdande i den norska studien var socialtjänstens brist på stöd och rådgivning för föräldrarna. Flera uttryckte känslor av ensamhet och osäkerhet inför föräldrarollen där socialtjänstens stöd och råd upplevdes lysa med sin frånvaro (Moldestad & Skilbred 2009).

I Spånberger Weitz forskningsstudie *Föräldraskap på avstånd* (2016) framkom centrala teman kring föräldrarnas upplevelse av tvångsomhändertagandet som chockartat men känslor av kaos och förtvivlan. Omhändertagandet upplevdes som ett dramatiskt avbrott i relationen till barnet då det skedde plötsligt och utan någon förvarning. Flera av föräldrarna beskrev hur barnen blev omhändertagna i skolan utan föräldrarnas vetskap och det fanns därmed ingen möjlighet till avsked. Flera föräldrar berättade hur de istället senare fick ett samtal hem där socialtjänsten berättade vad som hänt. Vidare framkom flera berättelser om den långa tid innan de fick träffa barnet igen, för vissa flera veckor och för andra flera månader. Flera föräldrar upplevde att de inte fick tillgång till någon information från socialtjänsten, varken om själva omhändertagandet eller om den efterföljande planeringen. En förälder beskrev situationen som kaotisk på grund utav den bristande informationen om varför omhändertagandet egentligen ägt rum. Andra föräldrar vittnade om en mer gradvis och smygande placeringsprocess. I dessa fall började barnets umgänge med sin kontaktfamilj stegvis öka och ”plötsligt” bodde barnet stadigvarande där, utan att föräldrarna riktigt förstått vad som hänt (Spånberger Weitz, 2016).

Flera föräldrar i studien beskrev hur socialsekreterare utförde arbetet som en självklar och vardaglig process. Socialsekreterare upplevdes ta för givet att föräldrarna var insatta och medvetna vad ett omhändertagande enligt LVU innebär. En av föräldrarna uttryckte en längre tid av ovisshet över vad som överhuvudtaget hänt och vad som i framtiden kommer att hända med barnets placering (Spånberger Weitz, 2016). Liksom tidigare presenterade studier uttryckte även föräldrarna i Spånberger Weitzs studie en oförståelse kring varför deras barn överhuvudtaget blivit omhändertaget. Vidare upplevde flera föräldrar att de angivna anledningarna som låg till grund för omhändertagandet som allt för fragmentariska och detaljstyrda. Liksom i Höjers (2007) studie upplevde dessa föräldrar en brist på respekt och aidentifierade av föräldraskapet från myndighetens sida. Socialtjänstens fokus uppfattades enbart koncentrera sig till föräldrarnas tillkortakommanden och brister vilket påverkade föräldrarnas självförtroende, och därmed också föräldraroll, i stor utsträckning. Vidare beskrev föräldrarna hur socialtjänsten genomförde en slags dubbel bestraffning, bedömningen av en bristande föräldraförmåga applicerades både i de fall föräldrarna var ifrågasättande och engagerade liksom i de fall de var passiva och underlägsna (ibid).

Stockholm stad utförde 2014 utvecklingsprojektet *Det tredelade föräldraskapet- stöd till föräldrar med placerade barn* med syfte att öka kunskapen kring föräldrar vars barn omhändertagits enligt LVU. I samband med studien genomfördes en förstudie i form av intervjuer med 23 stycken föräldrar. Genom intervjuerna med föräldrarna framkom framförallt en efterfrågan kring stöd och hjälp från socialtjänstens sida, något som flertalet föräldrar upplevde en omfattande brist kring. Flera föräldrar i förstudien uttryckte likt de medverkande i övriga studier hur omhändertagandet utlöste en krisreaktion vilket socialtjänsten inte hade adekvata stödinsatser att kunna bemöta. Avsaknaden av information och bristande kommunikation från socialtjänstens sida var ytterligare centrala teman från föräldrarnas utsagor. Flertalet föräldrar upplevde även socialtjänsten som undermåliga avseende att göra föräldrar delaktiga i barnens placering, likaså avseende att lämna ut grundläggande uppgifter kring hur en placering egentligen går till (ibid).

Schofield och Ward (2011) lyfte i sin studie *Understanding and working with parents of children in long-term foster care* det anmärkningsvärda i hur forskning från flera olika länder, med olika välfärdssystem, har medverkande informanter med snarlika upplevelser (ibid). De medverkande föräldrarna i Höjers (2007) intervjustudie liksom de medverkande i Schofield och Wards (2011) förenades framförallt i en kollektiv uppfattning – att socialtjänsten måste bli bättre på att hantera den krissituation det innebär att bli fråntaget sitt barn. Övriga gemensamma teman som återfanns i rapporten från Stockholm Stad (2014), studierna av Moldestad och Skilbred (2009), Kapp och Propp (2002), Höjer (2007) samt Spånberger Weitz (2016) var framförallt föräldrars uttryck av underlägsenhet gentemot socialtjänstens insatser och agerande. Flertalet föräldrar i dessa forskningsstudier beskrev socialtjänsten som bristfällig avseende informering och kommunicering i barnens ärenden. På grund av socialtjänstens knapphändiga information uttryckte flertalet föräldrar svårigheten kring att ställa frågor, vilket föräldrar uppfattade socialtjänsten tolka som en passivitet och ointresse. I de fall socialtjänstens bristande information ledde till frustration och ilska uppfattade flera föräldrar socialtjänsten istället tolka detta som ytterligare bevis för en bristande föräldraförmåga (ibid).

Ytterligare ett genomgående tema i den tidigare forskningen är föräldrarnas upplevda brist av stöd och hjälp från socialtjänstens sida. Föräldrar i både rapporten av Stockholm Stad (2014), Höjer (2007), Moldestad & Skilbred (2009) och Spånberger Weitz (2016) uttryckte önskemål kring ett större stöd, inte enbart för att kunna hantera omhändertagandet i sig utan också stöd till att förändra de faktorer socialtjänsten anser ligga till grund för omhändertagandet. Föräldrarna efterfrågade stöd i form av bland annat hjälp till försörjning, bostad, behandling samt arbete. (Spånberger Weitz 2016, Stockholm Stad 2014)

I kontrast till de framträdande negativa upplevelser av socialtjänsten som majoriteten av föräldrar ovan uttryckte, fanns en liten andel föräldrar som erfor positiva upplevelser av socialtjänstens bemötande. I samtliga studier medverkade minoritet av föräldrar som upplevde socialtjänstens agerande som adekvat och att relationen med deras socialsekreterare var god. Den röda tråden i dessa föräldrars upplevelser var att socialsekreteraren var mån om föräldrarnas delaktighet i ärendet samt att viktig information inte utelämnades (Höjer 2007, Spånberger Weitz 2016). Vidare beskrev flera föräldrar i Höjers (2007) studie sin upplevelse av socialtjänsten i positiva ordalag när beslut kring barnen, stora som små, alltid beslutades gemensamt med föräldrarna. Genomgående i intervjuerna berättar föräldrar hur just dessa små beslut, exempelvis om barnet skulle använda napp eller ej, blev oerhört viktiga för föräldrarna och de gånger socialtjänsten förstod beslutens betydelse för föräldrarna fungerade också samarbetet (ibid).

I ännu tydligare tydlig motsats till flera av de andra föräldrarna var det ett par mödrar i Höjers (2007) studie som rent utav uttryckte känslor av lättnad vid omhändertagandet. De beskrev situationen hemma som ohållbar och omhändertagandet gav därför upphov till stöd och avlastning. Samtliga av dessa mödrar uppfattade socialtjänsten som förstående och stöttande och ansåg inte att deras roll som föräldrar ifrågasatts, något föräldrar i övriga studier i regel uttryckte (ibid).

3.3 Föräldrarnas upplevelse av den förändrade föräldrarollen

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning avseende den förändrade föräldrarollen. Kapitlet har delats in i tre avsnitt, *självkänsla och självbild, det delade föräldraskapet* samt *fråntagen föräldraroll*.

3.3.1 Självkänsla och självbild

I Moldestad och Skilbreds (2009) forskningsstudie framkom framförallt hur föräldrarnas egna identiteter var starkt kopplat till att vara förälder. Även efter omhändertagandet upplevde föräldrarna sig tydligt vara barnets förälder. Moldestad och Skilbred ponerar att känslan av att vara förälder troligtvis härstammar från att de faktiskt är de biologiska föräldrarna och att deras relation till barnet förstärker denna känsla (ibid). Flertalet föräldrar som medverkade i studien uppgav dock att omhändertagandet tog hårt på deras självkänsla och att det blev en belastning för föräldraförmågan, dock kvarstod ambitionen att motbevisa socialtjänstens bedömning. En av föräldrarna beskrev tiden efter omhändertagandet som den viktigaste kampen i dennes liv, en kamp som syftade till att bevisa sig vara en lämplig förälder med förmåga att ge sitt barn den omsorg som krävs.

Utifrån föräldrarna i studiens berättelser framkom även att processen fram till själva omhändertagandet påverkade föräldrarnas självkänsla, identitet och egenvärde. Flera föräldrar uppgav hur de kände ångest kring hur barnet mådde efter placeringen i familjehemmet. De flesta av föräldrarna i studien hade tidigare, men även efter omhändertagandet, identifierat sig med att vara en *bra* förälder. I beskrivningen av deras föräldraskap refererade de sin föräldraförmåga till deras egna positiva känslor gentemot barnen, inte till deras egna personliga problem. Flertalet föräldrar framhöll hur deras egen förmåga att förstå barnet var den mest optimala, och hur barnet ständigt fanns med i deras tankar. De föräldrar som aktivt kämpade med att få hem sina barn ansåg att agerandet i sig tydde på en god föräldraförmåga (Moldestad & Skilbred, 2009).

Föräldrarnas utsagor visade även tendenser till upplevelser av skam, skuld och stigmatisering. De kände sig, både i mötet med andra men även i sig själva, som dåliga förälder. Flertalet föräldrar upplevde en slags skam över att barnet inte längre bodde hemma. De upplevde sin familjesituation som normavvikande och skamfull eftersom den inte gick inom ramarna för hur en "kärnfamilj" ska se ut. En förälder förklarade hur det kändes som att hen hade en stämpel i pannan där det stod; "*oduglig, hör hemma på soptippen, färdig och använd*". Även om ingen annan specifikt uttryckt detta beskrev föräldrarna det som känslor som inrättades inuti dem (ibid).

Moldestad och Skilbred (2009) framhäver hur det tydligt framgår att föräldrarna i liten utsträckning hade en nyanserad bild av sitt eget föräldraskap, detta trots att de varit med ett tvångsomhändertagande. Moldestad och Skilbred finner en möjlig orsak till att föräldrarna beskrev dem själva som goda föräldrar utifrån deras tidigare erfarenhet av socialtjänstens bristande förmåga att lyssna. I studien efterfrågas i synnerhet föräldrarnas berättelser och upplevelser, vilket sällan tidigare efterfrågats av socialtjänsten. När föräldrarna fick detta sällsynta tillfälle att berätta om sina upplevelser, utan socialtjänstens negativa inställning, ponerar Moldestad och Skilbred (2009) att det leder till att föräldrarna tar möjligheten att beskriva sig själva i positiva ordalag. Vidare relaterar författarna föräldrarnas strävan efter en positiv självbild till ett slags försvar och värnande om den egna identiteten (ibid).

Även i Höjers (2007) intervjustudie var känslor av förtvivlan, depression, osäkerhet, maktlöshet och skuld i samband med separationen från barnet centrala i föräldrarnas utsagor.

Flera utav föräldrarna beskrev omhändertagandet som traumatiskt och fruktansvärt vilket utlöste starka krisreaktioner. Dessa krisreaktioner tog sig i uttryck i ilska, förtvivlan och ogenomtänkta uttalanden. Föräldrarna förklarade hur de var så upprörda att de inte kunde vara "sig själva". Krisreaktionen kunde också ta sig i form att föräldrarna blev apatiska och att de således inte hade förmågan att vara närvarande eller medvetna om vad som faktiskt hände. Vidare beskrev flera föräldrar svårigheter att förstå situationen och orsakerna som låg till grund för omhändertagandet (ibid).

Höjers studie genomsyras av föräldrarnas uppfattning av dem själva som försumliga och underkända. För vissa hade separationen med barnet inneburit en stor, och ibland abrupt, förändring av deras egna syn på föräldraförmågan, från att se sig själva som en tillräckligt bra föräldrar till att istället se sig själva som odugliga och inkompetenta. Föräldrarna beskrev en mycket negativ självbild och känslor av att vara värdelös och inkapabel var vanligt förekommande i deras utsagor. En av mödrarna resonerade kring att skammen över att inte vara en tillräckligt bra förälder troligtvis är mer framträdande hos mödrarna än hos fäderna. Föräldern beskrev hur det uppfattas ytterst stigmatiserande att inte ha klarat av ett adekvat moderskap, vilket hon upplevde som oerhört tärande (Höjer, 2007).

Som genomgående presenterats beskrev även föräldrarna i Höjers (2007) studie hur känslan av att identifieras med sitt problem eller sjukdom var stark och att de därmed tappade sin legitimitet som föräldrar. En förälder kände sig reducerad till en "missbrukare" och upplevde därmed att alla andra egenskaper hen tidigare haft tynade bort. Föräldrarna beskrev en önskan om att någon skulle se deras kompetens och att socialtjänsten skulle synliggöra de åtaganden som de faktiskt klarat av som i sitt föräldraskap (ibid).

3.3.2 Det delade föräldraskapet

Utifrån Höjers (2007) studie framgår det hur föräldrar vars barn blivit omhändertagna ställdes inför nya utmaningar och situationer. Detta innebar dels att utöva sitt föräldraskap på avstånd, men också att dela föräldraskapet tillsammans med familjehemsföräldrarna. Flera föräldrar uttryckte en ambivalens i sin nya föräldraroll och beskrev motsägelsefulla förväntningarna på deras föräldraskap. Samtidigt som de sansat skulle acceptera omhändertagandet av barnet, förväntades de också ha ett fortsatt ansvar över barnets välbefinnande i familjehemmet (ibid).

En del föräldrar uttryckte en konfliktfylld relation till familjehemsföräldrarna som grundade sig i en typ av konkurrens kring föräldraskapet. En vanligt förekommande konflikt handlade om vad barnet skulle kalla familjehemsföräldrarna där flera beskrev det som ett otänkbart scenario att barnet skulle börja kalla familjehemsföräldrarna för mamma eller pappa. De biologiska föräldrarna uttryckte i samband med konflikten både känslor av rädsla att bli bortvalda men också besvikelse över att familjehemmet inte främjade en eventuell återförening. En annan förälder vittnade om en påtaglig konkurrens med familjehemmet om föräldraskapet. Föräldern upplevde sig återkommande som underkänd, utmanövrerad och ovärdig som förälder i relation till familjehemmet. Föräldern uttryckte hur den ständigt kämpade med att bli betraktad som en fullvärdig förälder åt barnet (Höjer, 2007).

Liksom i tidigare studier beskrev vissa föräldrar en lättnad i samband med att barnet blev omhändertaget. I dessa fall hade familjesituationen fram till omhändertagandet upplevts som instabil och kaotisk. Föräldrarna ansåg i dessa fall att placeringen blev en lösning på en ohållbar situation. En förälder förklarade att hen var så pass utmattad vid omhändertagandet att hen egentligen inte minns så mycket av hur det gick till. Vid tillfället såg därför föräldern

inte separationen som något negativt, denna uppfattning infann sig senare när krafterna var återhämtade och separationens konsekvenser tydliga (ibid).

3.3.3 Fråntagen föräldraroll

Det mest framträdande i Spånberger Weitz studie (2016) var framförallt föräldrarnas märkbara uttryck av en komplex rollkonflikt. Den tydliga identiteten som förälder till barnet blev hotad när de inte längre hade möjlighet att vara delaktiga i barnets uppväxt. Flertalet föräldrar upplevde det som svårt att hitta ett fungerande förhållningssätt gentemot det nya barnets ”nya föräldrar” och beskrev en sorg över att i viss mån förlorat sitt föräldraskap. I föräldrarnas beskrivning framkom i synnerhet tre grundteman - uttryck av sorg, maktlöshet och frustration över att vara förälder till ett barn som lever tillsammans med en annan familj. Vissa av föräldrarna beskrev en mycket svår känslomässig process där de till en början kände hopp om återförening med barnet, till att sedan inse och acceptera att barnet levde sitt liv i en annan familj (ibid).

Föräldrarnas berättelser gav dessutom uttryck för kärlek och engagemang för sina barn. De upplevde en oro för barnets välmående och framtid, men också för deras eget deltagande i barnets liv. För att möjliggöra en fortsatt delaktighet i barnets liv upplevde föräldrarna att socialtjänsten förutsatte att de hade förmågan att kunna balansera det nya föräldraskapet. En balans som innebar att föräldrarna skulle hantera att ha sitt barn placerat på avstånd och samtidigt förhålla sig till delaktighet och engagemang i processen. I relation till detta beskrev de medverkande sin föräldraroll som skör men samtidigt viktig att upprätthålla, vilket därför satte krav att hålla sig på god fot med både socialtjänsten och det nya familjehemmet (Spånberger Weitz, 2016). Även i Stockholm stads utvecklingsprojekt (2014) framkom flertalet liknande utmaningar i familjerna. Föräldrarna upplevde likt föräldrar i tidigare studier i stor utsträckning känslor som skam och skuld i relation till sin föräldraförmåga (ibid). Utvecklingsprojektet behandlade, likväl Spånberger Weitz (2016), även föräldrarnas upplevelse av dilemmat att ha förmågan att acceptera omhändertagandet och samtidigt finnas kvar och hitta sin nya roll som förälder. Föräldrarna beskrev en svårighet att inse sin betydelse som förälder när de inte längre var barnets primära omsorgsperson (ibid).

Vad som var anmärkningsvärt i Stockholm stads intervjustudie, till skillnad från ovanstående studier, var hur vissa av föräldrarna hade svårt att se allvaret i socialtjänstens omhändertagande och bristen på insikt i vad som krävs av deras föräldraskap var centralt framträdande. Separationen hade för flertalet föräldrar resulterat i en känslomässig kris och minnesbilderna av omhändertagandet var vaga. Föräldrarna uttryckte hur de vid tillfället hade svårt att ta till sig information och förstå vad det faktiskt var som skedde. I föräldrarnas utsagor framgick även hur flera hade tampats med suicidtankar och tidigare suicidförsök (Stockholm stad, 2014).

I den tidigare forskning studien har bearbetat återfinns en del tydligt genomgående teman. Föräldrarnas upplevelser kring den förändrade föräldrarollen är likartade och berör snarlika teman. I nästintill alla studier beskriver föräldrarna en negativ självkänsla grundad i känslor av maktlöshet, skam, skuld och stigmatisering i relation till omvärlden. Känslor som depression och förtvivlan var också frekvent förekommande i nästintill samtliga föräldrars redogörelser. Vidare ett gemensamt tema var de utmaningar som uppkom i samband med att hitta sin roll i det delade föräldraskapet. Detta framförallt avseende hur föräldrarna skulle hantera den rådande konkurrens som infann sig mellan de biologiska föräldrarna och familjehemmet.

3.4 Föräldrarnas behov av social interaktion via nätet

I forskningsartikeln *Föräldraskap och internet* (2010) presenteras 18 kvalitativa intervjuer av mödrar med erfarenhet av att söka stöd och information angående sitt föräldraskap på internet. I intervjuresultatet framgår hur föräldrarna i studien i stor utsträckning sökte både faktabaserad information men också efter erfarenhetsmässig kunskap på Familjeliv och andra föräldratäta internetforum. Föräldrarna i studien beskrev hur forumen användes för att erhålla men också ge stöd till varandra. Vidare beskrev majoriteten föräldrar att den centrala drivkraften i deras forumdeltagande var möjligheten att ständigt få uppdaterad information i samma stund som de var i behov av det (Daneback & Plantin, 2010).

Utifrån studien framkom flera fördelar med att integrera på nätet, däribland den obegränsade tillgängligheten att erhålla stöd men också möjligheten att snabbt länka samman föräldrar med liknande erfarenheter. Flertalet föräldrar lyfte även den specifika fördelen med internetbaserade forum, detta främst i form av den korta startsträckan för att samtalet ska hamna där deltagarna vill och därefter snabbt utvecklas till ett djupare plan. Flera av deltagarna förklarade hur de under tuffa perioder i sitt föräldraskap vänt sig till forumet för tröst. Vidare var det flertalet av deltagarna i studien som beskrev tillvaron på forumen som "den bästa terapin", att interaktionen var "livsnödvändig" och hur det på forumen växt fram en "fantastisk gemenskap". En annan förälder vittnade om ett bristande stöd från sjukvården i samband med ett missfall och att forumet därför blivit en plats för att få älja sin upplevelse tillsammans med andra som genomgått samma erfarenheter. Vidare var det flertalet föräldrar som uppgav att de fann ett annat typ av stöd i forumen än via en psykolog eller kuratorskontakt och berättade att de därmed kunde lägga flera timmar om dagen på att surfa på forumet. I mödrarnas utsagor återfanns dock exempel på hur konflikter kan uppstå i frågor där forumanvändarna har skilda åsikter. En mamma uppgav exempelvis att hon kände skam och skuld från de andra när hon sökte stöd i att hon inte kunde amma, och forumet kunde därmed även ha en negativ inverkan på föräldraskapet (Daneback & Plantin, 2010).

4 TEORETISKT RAMVERK

I detta kapitel redogörs studiens teoretiska ramverk; social tillit med begreppet procedurell rättvisa. I och med bearbetningen av materialet från de internetbaserade diskussionsforumen blev det framträdande att även begreppet KASAM var av relevans vid analysen av studiens empiri. KASAM är dock att beakta som ett välbekant begrepp inom socialvetenskaplig forskning, detta kapitel kommer därför ej utveckla innehållet av KASAM i lika stor uträkning som social tillit.

4.1 Social tillit

Tillit är ett mångfacetterat och komplext begrepp som saknar en universell och erkänd teori. Som teoretisk utgångspunkt har vi därför valt de centrala begrepp som Trägårdh (2009,2013) och Rothstein (2001,2003,2015) redovisar för inom ramen för social tillit. Trägårdhs redogörelse av social tillit i kombination med Rotstheins definition med begreppet *procedurell rättvisa* anser vi vara av relevans för våra frågeställningar då den bidrar med en förståelsemodell kring hur offentliga institutioner, däribland socialtjänsten, kan bidra till att skapa tillit respektive misstro.

Social tillit är ett begrepp som varit föremål för forskning ända sedan den moderna socialvetenskapen lades till grund då Karl Marx, Max Weber och Émile Durkheim på flera skilda sätt problematiserade övergången från det gemensamma individsamhället till det mer kapitalistiska masssamhället. Då som nu dominerade tankar kring den sociala tilliten som den faktor som håller samhällen, familjer, företag och organisationer samman (Trägårdh, 2009). Vidare beskriver Trägårdh hur forskare inom socialpsykologin, då som nu, menar att tillit de facto är vad som krävs för att ett samhälle överhuvudtaget ska fungera. Ett samhälle utan tillit är således utifrån dessa tankar ett icke-fungerande samhälle. I motsats till dessa resonemang menar vissa forskare dock hur samhället kräver ett viss mått av misstro för att vara fungerande, i synnerhet avseende relationen till statliga institutioner. Ett viss mått av misstro reducerar risken för en godtrogen naivitet, en lätt eftergift åt det moderna samhällets ständiga förändringsprocesser (ibid).

Den övergripande delen av forskningen kring social tillit är dock i konsensus kring den sociala tillitens starka betydelse i ett samhälle och menar att ett väl fungerande välfärdssamhälle är beroende av en hög social tilltro. Detta då framförallt beslutfattandet blir mer effektivt och smidigt. Även infrastrukturen, socialförsäkringar och andra kollektiva nyttigheter gynnas av hög social tillit då detta torde leda till en vilja att bidra till systemet. Kollektiva nyttigheter i form av höga skatter ökar således den sociala tilliten till staten men ökar även tilliten till andra människor som också är villiga att bidra till välfärdsstaten (Holmberg & Rothstein 2015). Framförallt Rothstein betonar att en förutsättning för en hög social tillit just är dessa demokratiska institutioner och statliga välfärdsmekanismer (Grosse, 2009).

Sverige är ett av de länder i världen med allra högst social tillit. Trägårdh et al (2013) finner ett flertal olika förklaringar till den höga tilliten i Sverige, bland annat i det Lutherska arvet. Även fast Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder menar Trägårdh et al att det moderna svenska välfärdssamhället kan ses som en "sekulär förlängning" av statskyrkan - å ena sidan ett uttryck för individualisering och å andra sidan ett uttryck för gemenskap under staten och kyrkan. Detta menar Trägårdh et al även vara förklaringen till varför Sverige är ett land med starkt inflytande från staten i kombination med ett starkt inflytande från civilsamhället. I den svenska välfärdsmodellen står individ och stat aldrig i motsats till varandra utan verkar i korrelation i form av exempelvis frivilligorganisationer, vilket ökar den sociala tilliten (Trägårdh et al, 2013).

4.2 Social tillit mellan olika samhällsgrupper

Holmberg och Rothstein beskriver i forskningsartikeln "*Hög mellanmännisklig tillit i Sverige, men inte bland alla*" (2015) att den sociala tilliten i Sverige har en påfallande stabilitet med små förändringar under lång tid. Vad som dock är anmärkningsvärt är det faktum att den sociala tilliten skiljer sig påfallande åt beroende på vilken samhällsgrupp individer tillhör. De människor med lägst social tillit tillhör den gruppen som i hög utsträckning är mer beroende av välfärdsstaten - sjukskrivna, arbetslösa och lågutbildade. Holmberg och Rothstein framhåller även att den sociala tilliten är lägre bland personer som är födda utanför Europa. Allra högst social tillit har samhällsgruppen med högutbildade personer som har välbetalda jobb (ibid). Detta bör möjligtvis kunna relateras till Lundåsen och Peterssons tes om att Rothsteins begreppsdefinition av social tillit är av strategisk karaktär. Människor som innehar större tillgångar till resurser har mindre att förlora på att hysa tillit till personer de inte känner till. Individer som istället har sämre tillgångar till resurser är rationellt mindre benägna att

utsätta sig för risker genom att vara tillitsfulla. Det faktum att personer som har sämre tillgång till resurser i högre utsträckning lever i problemfyllda miljöer kan vara en förklaring till en lägre social tillit hos denna samhällsgrupp (Lundåsen & Pettersson, 2009).

Den sociala tilliten gentemot andra människor och institutioner påverkas således anmärkningsvärt om individer tillhör en särskilt utsatt socioekonomisk grupp (ibid). I vår studie kommer därför Rothsteins variabler kring denna grupp - arbetslösa, drabbade av ohälsa, sjukskrivna och lågutbildade appliceras för att finna förståelse till föräldrars sociala tillit gentemot socialtjänsten.

4.3 Social tillit och myndigheter

Rothstein menar att offentliga organisationer, beroende på om dess utformning är selektiv eller universell, ständigt påverkar den övergripande sociala tilliten i ett samhälle (Rothstein & Kumlin, 2001). Således kan offentliga organisationer och myndigheter både skapa men också rasera ett samhälles sociala tillit. Vad som påverkar detta menar Rothstein framförallt vara gräsrotsbyråkratens bemötande. Om individen bemöts av respekt och värdighet, om myndigheten möjliggör en delaktighet samt tillgodoser individens behov av relevant information påverkar detta den sociala tilliten i hög utsträckning (ibid). Rothstein förstår detta faktum som något han valt att benämna som procedurell rättvisa. Människor som är i kontakt med offentliga organisationer anser inte att det endast är resultatet som är betydelsefullt utan också hur de blev bemötta och respekterade under beslutsprocessens gång (Rothstein, 2003).

Om en myndighet har en selektiv utformning med selektiva insatser innebär därför detta ökade krav, inte bara för den enskilde individen utan också för gräsrotsbyråkraten. Vid behovsprövade insatser har gräsrotsbyråkraten ett juridiskt tolkningsföretråde där varje fall tolkas enskilt. Då lagar och riktlinjer sällan är exakta följer en problematik kring godtycklighet i form av egna tolkningsramar, vilket i sin tur leder till en misstänksamhet av felaktiga och diskriminerande beslut från individernas håll. Då de behovsprövade insatserna även är beroende av individens utsagor möjliggör detta ett förvrängande eller undanhållande av information för att få en insats bli beviljad eller avstådd. Gräsrotsbyråkratens bemötande påverkas följaktligen av detta då det kan leda till en ökad misstänksamhet gentemot individer. Gräsrotsbyråkratens bemötande riskerar därmed att bli stigmatiserande och dömande (Rothstein & Kumlin 2001).

Utifrån begreppet procedurell rättvisa medför därför behovsprövade insatser av selektiv karaktär större risker för den sociala tilliten, detta både på grund av att de juridiska riktlinjerna inte är tillräckligt entydiga för att möjliggöra bästa möjliga beslut för individerna men också eftersom att detta ger utrymme för individerna att förvränga och undanhålla information. Om det inte finns en social tillit till offentliga gräsrotsbyråkrater minskas också tilliten till människor i individens närhet, om individen själv förvränger eller undanhåller information antar denne att andra också gör det. Rothstein menar således att statliga institutioner skapar och upprätthåller de "mentala kartor" människor förhåller sig till när de ska avgöra om de kan lita på andra människor eller inte (ibid).

En insats utifrån Lagen om vård av Unga (LVU) är en högst selektiv insats med ett starkt inflytande av gräsrotsbyråkratens juridiska tolkningsföretråde. Även fastän beslut om ett tvångsomhändertagande är nödgat att dras inför domstol är det gräsrotsbyråkratens underlag som ligger till grund för beslutet. Vi anser därför att Rothsteins definition av social tillit i

kombination med begreppet procedurell rättvisa är av högsta relevans för att bringa förståelse till vår empiri.

4.4 KASAM

För att nå en ökad förståelse kring frågeställning nummer två har vi valt att analysera empirin med hjälp av Antonovskys (2005) teori om KASAM (känsla av sammanhang). Antonovsky förklarar begreppet KASAM som ett särskilt förhållningssätt som inverkar på personers förmåga att hantera svårigheter och motgångar på ett framgångsrikt sätt.

”Känslan av sammanhang är en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomträngande och varaktig men dynamisk känsla av tillit till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga (begriplighet), (2) de resurser som krävs för att man ska kunna möta de krav som dessa stimuli ställer på en finns tillgängliga (hanterbarhet), och (3) dessa krav är utmaningar, värda investering och engagemang (meningsfullhet).” (Antonovsky 2005, s. 46).

Teorin används för att finna förståelse i det sociala arbetets villkor kring personer med social problematik, den som finner tillvaron begriplig, hanterbar och meningsfull har större chans att klara svåra kriser och personliga motgångar (ibid). Vidare menar Antonovsky att personer med stark KASAM innehar en förmåga att *“suga ordning ur omvärlden och med hjälp av denna ordning motbalansera trycket mot oordning från den inre och yttre miljö”* (Antonovsky, 2005). För att utröna förståelse för föräldrarnas upplevelse av den förändrade föräldrarollen i samband med LVU har vi därför valt att använda oss av de tre komponenterna hanterbarhet, begriplighet och meningsfullhet inom begreppet KASAM.

5 METOD

I detta kapitel redogörs studiens metod. Kapitlet utgörs av en beskrivning av sökprocessen vid artikelsökningen, hur vi bearbetade materialet samt de huvudsakliga dragen inom netnografisk metod och kvalitativ innehållsanalys. Vidare redogörs studiens urval och tillförlitlighet. Slutligen presenteras vår arbetsprocess samt studiens etiska och metodologiska överväganden.

Inledningsvis vill vi uppmärksamma den förförståelse vi hade kring ämnet före vi påbörjade vår studie, detta för att medvetandegöra den eventuella risken med subjektiva antaganden som kan påverka studiens behållning. Vi båda två arbetar som socialsekreterare på socialtjänsten, en utav oss på sektion barn och familj och en utav oss på sektion vuxen. Detta innebär att vi utifrån socialtjänstens perspektiv har en förkunskap kring hur LVU-processen utspelar sig samt också erfarenhet av föräldrar med tvångsomhändertagna barn. Under hela genomförandet har vi dock strävat efter att inta en så neutral inställning som möjligt till det insamlade materialet, tidigare erfarenheter riskerar dock alltid att påverka studiens behållning vilket vi anser det vara av stor vikt att understryka.

5.1 Material och sökord

I syfte att hitta väsentlig litteratur och tidigare forskning har vi använt oss av relevanta sökord i diverse internetbaserade sökmotorer. Vid studiens initiala skede använde vi oss av *Google*

scholar. Under insamlandet använde vi sökord som "LVU", "LVU föräldrar", "förändrad föräldraroll" och "delat föräldraskap" vilket resulterade i flera tusentals träffar. På sökmotorn finns dock funktioner som underlättade vårt letande bland dessa. En av funktionerna är möjligheten att klicka sig vidare till relaterade artiklar, vilket leder vidare till ett nytt utbud av liknande studier och forskningsartiklar. Ett annat sätt som vi tillämpade var att vi begränsade en sökning genom att klicka vidare till referenser, där det framkommer vilka artiklar som använt sig av den aktuella studien. I databasen finns även en sökguide som kan begränsa träffarna till ämnet socialt arbete, vilket ledde oss till mer sökstyrda internationella träffar. Vidare använde vi oss av funktionen *Thesaurus*, som möjliggör att fler sökord kan läggas till i sökningen allteftersom för att begränsa sökträffarna alltmer.

För att bredda sökningen än mer använde vi oss av asterisker som ledde till att vi vid sökningen av exempelvis *Child** återfann alla resultat med alla möjliga böjningar av ordet *Child*. Användandet av ovanstående funktioner resulterade i ett träffantal av avsevärt ringare omfattning, de sista sökningarna gav en träff på cirka hundra artiklar, vilket var ett mer rimligt antal att sälla igenom.

Vi använde även sökmotorn *Swepub* som är en mer simpel variant av *Thesaurus*, då sökord inte kan appliceras till sökningen allteftersom. I *Swepub* fann vi möjligheten att söka på flera begrepp vid samma sökning genom att lägga till ett OR mellan sökorden. När vi exempelvis använde sökorden "LVU" OR "familjehem" påträffades artiklar där båda sökorden var relevanta. Viktigt att ha i beaktande är att alla har möjligheten att publicera texter via Google och det är därför av stor vikt att bibehålla ett kritiskt förhållningssätt i letandet av artiklar inom den tidigare forskningen.

Som nämnts under problemformulering är vårt ämne relativt outforskat, detta resulterade i att de mest relevanta artiklarna i stor utsträckning riskerade att vara föråldrade. För att finna än mer uppdaterad forskning använde vi oss därför av en strategi kallad *snowbowling*. Vi undersökte och granskade avhandlingar och andra fördjupningsarbeten inom det aktuella ämnet och hämtade således inspiration utifrån vilka källor de använt sig av. Dessa har även delvis stämt överens med den tidigare forskning vi fann i samband med *Google Scholar*-sökningen (Bryman, 2018).

För att utöka vår sökning valde vi även att söka efter forskningsartiklar och avhandlingar på Malmö Universitets databas *Libsearch*. Vid sökandet efter forskning som behandlade individers behov av kommunikation på internet användes sökorden "internet kommunikation", "forum", "föräldrar internet", "föräldrar forum", "social interaktion internet". På sökmotorn *Libsearch* finns det en urvalsfunktion, denna valde vi att använda i syfte att avgränsa den tidigare forskningen till endast rapporter, forskningsartiklar samt avhandlingar. Detta resulterade i ett mindre träffantal.

5.2 Netnografisk forskning

Berg (2015) förstår netnografi som en vetenskaplig metod i form av en sammansättning av ordet "internet" och "etnografi". Netnografin åsyftar enligt Bergs definition till att förstå och teckna det sociala liv som florerar både på, med och i relation till internet. Berg framhåller hur internet under de senaste decennierna gått från att vara en isolerad plattform fränkopplad människors vardagsliv till att istället i högsta grad vara integrerad i nästintill alla människors vardag. Berg för resonemang kring hur det sociala samspelet på internet möjligtvis gått om

den interaktionen som sker “ansikte mot ansikte” då allt fler människor väljer att kommunicera med internets hjälp, detta i form av exempelvis internetforum (ibid).

Vår studie åsyftade att undersöka den sociala interaktionen på de internetbaserade forumen Flashback samt Familjeliv, vilket utifrån Bergs definition således var ett bedrivande av netnografisk forskning. Vid genomförandet av netnografisk forskning förklarar Berg att forskningsfrågan formulerats innan man närmar sig det empiriska materialet för att sedan upprätta en förståelse för denna. Vidare beskriver Berg hur den netnografiska forskningen sällan medför problem kring att hitta tillräckligt med material, utan att problematiken i större utsträckning är att avgränsa och sälla i den outtömliga mängd material som ofta finns tillgänglig på internet. Detta är ett faktum vi under hela insamlandet varit medvetna om genom att ständigt ha våra frågeställningar och syfte närvarande vid insamlandet av empiri. Liksom Berg betonar har vi hela tiden haft en medvetenhet kring “kvalitet före kvantitet” med det ursprungliga syftet ständigt närvarande för att studiens syfte skulle riktats åt rätt håll (ibid).

Inom den netnografiska forskningen bör forskaren vid det initiala skedet undersöka vilka eller vilket internetforum som är mest relevant för studiens syfte. Dessa internetplattformar skall därefter undersökas på ett orienterande sätt för att se vad för slags övergripande interaktion som utspelar sig (Berg, 2015). Innan vi påbörjade studien hade vi för avsikt att endast undersöka material från Flashback forum då det var detta forum som vi tidigare var mest bekanta med. Efter närmare undersökning fann vi även att Familjelivs forum var av relevans då det fanns en mängd material som lämpade sig för vårt syfte vilket ledde till att även detta forum valdes ut. Efter att ha valt de forum som anses vara relevanta är nästa steg att undersöka möjligheten att tillträda forumet (ibid). Både Familjeliv och Flashback är offentliga forum utan krav på inloggning vilket underlättade materialinsamlingen avsevärt samt minskade risken för ohederlig forskning.

Vidare beskriver Berg hur insamlandet av materialet skall ske under “täckmantel” utan subjektiv påverkan, det vill säga en dold observation. Därefter menar Berg att det är av vikt att forskaren ger sig tillkänna och synliggör sig själv i rollen som forskare för att delta i interaktionen (ibid). Vi valde dock att utföra en fullständigt dold observation utan någon medverkan eller interaktion med användarna på forumen. Detta kan dock medföra etiskt problematiska aspekter som vi kommer behandla närmare under senare avsnitt.

5.3 Kvalitativ innehållsanalys

Genom att tillämpa en netnografisk metod där forskningsfrågan ständigt skall stå central, ansåg vi det lämpligt att tillämpa en kvalitativ innehållsanalys där möjligheten ges att kontinuerligt analysera material parallellt med insamlingsförfarandet. I syfte att besvara studiens frågeställningar utgår vår studies analysmaterial således från en kvalitativ ansats i form av en kvalitativ innehållsanalys. Den kvalitativa innehållsanalysen skiljer sig från den kvantitativa, som åsyftar att räkna ord och begrepp i olika texter. Den kvalitativa innehållsanalysen strävar inte efter kvantifierbara värden, utan syftar stället till att beskriva textinnehållet på ett systematiskt sätt (Bergström & Boréus, 2018).

Bergström och Boréus (2018) beskriver en kvalitativ innehållsanalys som en metod för att systematiskt behandla och analysera text, detta med ambitionen att finna samband och mönster för att finna djupare förståelse för ett fenomen. Analysmetoden är i stor utsträckning flexibel och kan appliceras i princip på vad som helst - från dokument, partiprogram och

läroböcker till dokusåpor och frimärken. Vid tillämpning av en innehållsanalys söks manifesta inslag i texter, det vill säga sådant som uttrycks explicit. Metoden används i hög utsträckning inom samhällsvetenskapen och kan tillämpas både i syfte att kategorisera breda förekomster av ett fenomen, men också mer komplicerade klassificeringar. En innehållsanalys kan alltså både användas vid granskning av förekomsten av en religion i alla dagstidningar över hela världen men också förekomsten av ett typ av ord i ett mindre intervjumaterial (ibid).

5.3.1 Tillämpning

I den aktuella studien har en kvalitativ innehållsanalys tillämpats för att få en djupare förståelse av föräldrarnas upplevelse av LVU-processen. Den kvalitativa innehållsanalysen har även tillämpats för att utvärdera eventuella teman och mönster i deras utsagor, både i relation till socialtjänstens bemötande men också i relation till den förändrade föräldrarollen. Bergström och Boréus (2018) förklarar hur man vid användandet av metoden initialt samlar in material för att sedan avgränsa det. Därefter bör ett analysinstrument konstrueras i syfte att ringa in vad som ska registreras i texterna. Vid en manuell analys är ett kodschema ett vanligt förekommande instrument, vilket även vi valde att använda i den aktuella studien. Efter att ha använt sökfunktionen på båda forumen valde vi därefter ut det material som främst passade studiens syfte och frågeställningar, för att sedan tematisera materialet utifrån ett kodschema.

De utvalda trådarna lästes igenom och bearbetades enligt Brymans (2018) genomgång av tillvägagångssätt vid kodning. Trådarna skrevs först ut på papper för att få bästa möjliga översikt. Med avsikt att bli mer bekanta med både texten och omfånget lästes materialet igenom ett antal gånger utan att några noteringar gjordes. Därefter lästes materialet återigen igenom. Denna gång noterade vi uttryck och berättelser som kunde bidra till tolkning och teoretisering av våra frågeställningar, det teoretiska ramverket, den tidigare forskningen samt eventuella gemensamma teman. Dessa noteringar utfördes utifrån ett färgschema som i sin tur lade grund för den slutgiltiga kodningen (ibid).

Vid tillämpning av ett kodschema beskriver Bergström och Boréus (2018) hur forskarna ofta tvingas modifiera schemat under studiens gång, vilket även vi var tvungna att göra vid ett flertal tillfällen. Allt eftersom fler gemensamma teman framkom tillfördes fler färgkategorier. I kombination med kodschemat konstruerades även en ordlista med begrepp och uttryck som var relaterade till vad som framkommit under tidigare forskning samt teoretiskt ramverk.

Den kvalitativa innehållsanalysen som metod kan delas in i tre kategorier beroende på vilket tillvägagångssätt studien tillämpar - den konventionella, den riktade eller den summativa innehållsanalysen. Vår studie utgår från den riktade innehållsanalysen, då teori och tidigare forskning låg till grund för utformandet av koder och teman. Studien har således en delvis deduktiv ansats då trådarna kodades utifrån ett på förhand bestämt teoretiskt kodningsschema (Hsieh & Shannon, 2005). Bryman (2018) framhåller att samhällsvetenskaplig forskning inte enbart kan utgå från en deduktiv ansats då syftet med studien är att presentera någon form av ny forskning. Trots att studien hade ett förutbestämt kodningsschema var vi hela tiden mottagliga för ny fakta och nya perspektiv. Vår studie har således en abduktiv ansats, en kombination mellan en deduktiv och induktiv ansats (ibid).

5.4 Urval och avgränsningar

Liksom under tidigare avsnitt presenterats valde vi Flashback Forum och Familjeliv som materialkällor då vi ansåg att dessa forum hade en stor mängd material av relevans för vårt syfte och frågeställningar. Det faktum att dessa forum även har en stor mängd användare var ytterligare en faktor som var avgörande. Flashback forum har över 1,2 miljoner registrerade medlemmar som skrivit över 63 miljoner inlägg (Flashback, 2019a). Familjeliv har inga exakta siffror kring medlemskap, utifrån information på deras hemsida framgår dock att forumet har över en miljon unika besökare i veckan (Familjeliv, 2018).

Berg (2015) framhåller hur det nästintill är en omöjlighet att undersöka allt material på ett internetforum då detta skulle kräva omfattande resurser samt vara mycket tidskrävande. Studiens begränsade tidsram har därför påverkat vårt urval i form av att vi avgränsade materialet till de trådar som vi ansåg vara mest relevanta för vår forskningsfråga. Detta resulterade i åtta trådar från Flashback och sju trådar från Familjeliv med sammanlagt 3674 inlägg skrivna mellan tidsperioden 2012-2018. De totala antalen inlägg reducerades allteftersom ner till färre och färre inlägg utifrån vad vi ansåg vara mest relevant för studiens syfte och frågeställningar. Baserat på vilka citat som ansågs vara mest illustrativa och analyserbara valdes därefter 50 stycken citat ut.

I de utvalda trådarna förekom inlägg som skulle kunna benämnas som "off-topic" mer eller mindre frekvent. Vi gjorde därför en avvägning i vilka inlägg som var väsentliga för vår studie och sållat bort de inlägg i trådarna som handlar om något annat. Detta resulterade i att vi använde stor del av inläggen i vissa trådar och ett mindre antal inlägg i andra.

5.5 Tillförlitlighet

Fördelen med att använda sig utav en kvalitativ innehållsanalys är att metoden kan ge studien information om sociala grupper som annars är svåra att komma i kontakt med (Bryman, 2018). Eftersom föräldrar med tvångsomhändertagna barn är en grupp som i högsta grad är svår att komma i kontakt med var detta den främsta anledningen till varför vi valde en netnografisk metod med en kvalitativ innehållsanalys.

Genom att föra ett kritiskt resonemang avseende den kvalitativa innehållsanalysen går det dock att finna vissa nackdelar. Bergström och Boréus (2018) beskriver att den främsta nackdelen med en kvalitativ innehållsanalys är att användbart material riskerar att falla mellan stolarna då kodschemat tenderar att styra forskarens uppmärksamhet i allt för stor utsträckning. Detta kan resultera i att studieutföraren inte är mottaglig för det fullständiga materialet och därmed går miste om viktig information som kan påverka studiens resultat. Risken är alltså att kodningen endast koncentrerar sig på faktorer som på förhand bestämts att leta efter, användningen av det konstruerade analysverktyget riskerar därmed ett osynliggörande av manifesta inslag som möjligtvis hade upptäckts av en mer öppen analysmetod. Detta är således en nackdel med vår metod som inte gått att undvika till fullo, genom att vara medvetna om detta faktum anser vi dock att risken möjligtvis har minimerats något.

Studien har, liksom ovan nämnt, intagit en delvis deduktiv ansats med ett kodschema baserat på vår forskningsfråga och teoretiska utgångspunkt. Detta har säkerligen påverkat urvalet av empirin, vilket riskerar att påverka studiens tillförlitlighet. Det är dock av vikt att belysa att

de aktuella citaten noga valts ut i syfte att representera generella upplevelser som förekommer i trådarna på respektive forum.

Vid kodandet av materialet strävade ständigt till att tillfredsställa interkodarreabiliteten, det vill säga att vi båda kodade på samma sätt. För att kontrollera en samstämmighet valde vi att koda samma utvalda del av materialet var för sig för att sedan göra det gemensamt. Boréus och Kohl (2018) betonar vikten av att materialet är kodat samstämmigt för att uppnå högsta möjliga reliabilitet. Vidare förklarar dock Boréus och Kohl att två kodare aldrig kommer finna fram samma resultat och att det därför är av vikt att avgöra vilka avvikelser som är så pass stora att de påverkar resultatet och vilka avvikelser som förmodligen inte kommer att göra det (ibid). I och med att vi till stor del har kodade gemensamt och även gått igenom varandras kodande, är vår slutliga bedömning att detta inte direkt påverkat studiens resultat. Vi vill dock framhålla att vi besitter en medvetenhet kring att denna risk finns.

Som tidigare nämnts har genomförandet av studien skett genom en dold observation och vi har således inte varit aktiva i diskussionerna på Flashback eller Familjeliv, detta för att inte ha inflytande på forskningsresultatet. Kritiken som framförts för denna typ av observation är att metoden anses som bristfällig då samtyckeskravet inte kan uppfyllas. Då uppgifterna på internetforum kan anses som offentliga (se Bryman 2008, Denscombe 2009, Westberg 2012) ansåg vi det vara möjligt att genomföra studien utan att tillgodose samtyckeskravet. Under materialinsamlingen eftersträvade vi därför största möjliga objektivitet och neutralitet till föräldrarnas utsagor för att inte tillskriva subjektiva åsikter eller värderingar kring föräldrarnas upplevelser.

5.6 Metodologiska överväganden

Enligt Bergström och Boréus (2018) har ord i text ett stort inflytande på samhället men även i relationen mellan människor och grupper av människor. Texter är därför ett viktigt analysföremål för samhällsvetenskaplig forskning (ibid). Under studiens gång har vi stött på en del för-och nackdelar som har övervägts och hanterats. Vid studiens initiala skede var ambitionen att tillämpa en diskursanalys för att undersöka hur föräldrar uttrycker sig kring sin LVU-process men också hur den rådande diskursen angående ämnet utspelade sig på internetbaserade forum. Efter en tid insåg vi dock att det varken fanns tid eller resurser att undersöka båda dessa faktorer. Således begränsades studien till föräldrarnas beskrivning av sin upplevelse av socialtjänsten samt deras förändrade föräldraroll, istället för den sociala interaktionen föräldrarna emellan. Vårt ursprungliga intresse grundade sig framförallt i att fördjupa oss i föräldrars berättelse från en mer ocensurerad scen, detta för att återspegla föräldrarna utifrån en så ärlig bild som möjligt utan att de skulle behöva tillkännage sin identitet. Detta var därför den huvudsakliga anledningen till varför vi valde en netnografisk metod med en kvalitativ innehållsanalys.

Som tidigare nämnt hade det varit medfört svårigheter att få tillgång till en intervju med en förälder till ett tvångsomhändertaget barn. Om det mot förmodan varit aktuellt hade det varit värdefullt att kunna ställa frågor som var utformade utifrån studiens syfte, men också få möjligheten att ställa följdfrågor och såldes inhämta mer omfattande information. En fördel med att använda sig av en kvalitativ innehållsanalys är återigen att forskaren inte närvarar vid observationen och därmed inte påverkar föräldrarnas berättelse (Bergström & Boreus, 2018). Återigen vill vi understryka att detta dock resulterat i att varken samtyckeskravet eller informationskravet (Vetenskapsrådet, 2002) har varit möjliga att uppfylla.

I och med forskarnas frånvaro och anonymiteten på Flashback och Familjeliv kan föräldrarna ge ett mer ofiltrerat svar på hur de exempelvis upplever socialtjänstens bemötande. Flashback förespråkar som tidigare nämnt en åsikt- och yttrandefrihet, där alla oavsett åsikt ska ha rätt att komma till tals. Detta faktum i kombination med anonymiseringen på forumen kan emellertid resultera i ett hårt samtalsklimat där användarna blir konfliktsökande och i vissa fall ”smutskastar” varandra utan direkta belägg. Vid insamling av studiens material framkom många aggressiva inlägg med inslag av misstro gentemot föräldrar med omhändertagna barn. Dessa typer av inlägg har i stor utsträckning sällats bort då gräl föräldrar emellan inte ansetts vara av relevans för vår studie. Däremot har föräldrarnas upplevelse av ilska gentemot socialtjänsten varit värdefullt för studiens frågeställning. Vid bearbetningen av empirin hade vi som utgångspunkt att använda oss av begreppet social tillit som övergripande teoretiskt ramverk. Under insamlingen av materialet fann vi hur föräldrarnas berättelser speglade KASAM (Antonovsky, 2005) utifrån komponenterna begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Detta resulterade i att vi analyserade vår empiri, främst frågeställning två, även utifrån detta begrepp.

För att till fullo spegla föräldrarnas subjektiva upplevelse är alla citat presenterade i dess ursprungliga form. Citaten är därför helt oredigerade förutom ett mindre antal där platser eller namn censurerats i syfte att skydda föräldern. På varken Familjeliv eller Flashback är det möjligt att utläsa vilken könstillhörighet personer identifierar sig med. Analysen har således haft en könsneutral utgångspunkt, undantag återfinns dock i de fall föräldrarna explicit uttrycker sig vara en mamma eller pappa.

Det är även av vikt att belysa att de föräldrar som söker sig till internetbaserade forum för att ventileras, i stor utsträckning är missnöjda med sin situation i relation till socialtjänsten. Detta kan möjligtvis resultera i att negativa upplevelser och berättelser bli överrepresenterade på Flashback och Familjeliv, ett faktum som vi kommer diskutera vidare under diskussionskapitlet.

5.7 Etiska överväganden

Vi är medvetna om att studiens ämne är av känslig karaktär och har därför under studiens gång gjort avvägningar i sökandet efter material mellan att å ena sidan fullständigt skydda forumanvändarnas integritet och å andra sidan beakta studiens möjlighet att undersöka upplevelser som inte lyfts i andra rum. Studiens syfte har därmed även prövats i Etikrådet på Malmö universitet 190412 och bedömdes vara genomförbar samt av god forskningsetisk karaktär. Studiens diarienummer hos Etikrådet är 2019/59.

Under studiens genomförande har vi tagit hänsyn till individskyddskravet som är den övergripande benämningen på de fyra forskningsetiska grundprinciperna. Det första kravet, *Nyttjandekravet*, innebär att de uppgifter som samlas in om enskilda individer endast får användas till studiens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). Alla trådar och diskussioner som skrivits ut under studiens gång har endast använts för studiens ändamål samt behandlats och förvarats på ett säkert ställe utom räckhåll för obehöriga. *Nyttjandekravet* har därmed uppfyllts.

Konfidentialitetskravet innebär att personuppgifterna för de som medverkar eller på något sätt deltar i studien ska behandlas med konfidentialitet. Kravet förutsätter att uppgifterna i studien inte kan identifieras och kopplas till en enskild person, detta gäller i synnerhet etiskt känslig information. Även detta krav innefattar att uppgifterna förvaras på en säker plats där

obehöriga inte har möjlighet att ta del utav dessa (Vetenskapsrådet, 2002). I den aktuella studien har kravet beaktats i största möjliga mån. På Flashback har användarna anonymiserade namn och forumet varken lagrar eller lämnar ut användares IP-adresser. Studien har avlägsnat de uppgifter som kan uppfattas som identitetsröjande. Då det råder en risk att andra Flashback-användare kan identifiera ett användarnamn har studien även censurerat användarnas redan anonyma namn. På Familjeliv finns möjligheten att vara helt anonym och således behövdes inte det redan anonymiserade användarnamnet censureras. *Konfidentialitetskravet* har därmed uppfyllts.

Samtyckeskravet innefattar att alla deltagande informanter har möjlighet att bestämma om de vill medverka i studien eller inte, vilket även inkluderar en möjlighet att avbryta sin redan påbörjade medverkan. Den sista principen benämns som *Informationskravet* och syftar till att informera de berörda parterna om den aktuella forskningsstudiens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). Dessa två forskningskrav har beaktats men inte kunnat uppfyllas till fullo. Då studiens informanter är så pass många men framförallt anonyma finns ingen möjlighet att varken erhålla ett samtycke eller informera dessa om studiens syfte inom ramen av tid och resurs. Liksom vi berört under tidigare avsnitt om netnografisk forskning har vi valt att inte tillkännage vår närvaro i de olika diskussionsforumen.

Vidare har vi valt att hänvisa till Brymans tolkning av internetforum som offentliga arenor och dess inlägg som offentliga uppgifter. Enligt Bryman (2008) kan samspelet på ett internetforum bedömas lika offentligt som en insändare i tidningen och således behöver samtycke ej inhämtas. Som studien tidigare behandlat är informationen på Flashback och Familjeliv offentligt publicerad, lätt att tillgå samt att det inte krävs ett användarnamn eller lösenord för att tillgå informationen. Enligt Bryman är dessa aspekter en motivering till att internetforum kan tolkas som offentliga rum (Bryman 2018). Innan vi påbörjade materialinsamlingen valde vi dock att skicka ett informationsbrev till Flashback forum och Familjeliv (se bilaga 1) med anledning att upplysa om studiens syfte och tillvägagångssätt. Familjeliv svarade via mail och gav sitt samtycke till studien (se bilaga 2). Flashback Forum har ännu inte återkopplat. *Informationskravet* har således blivit delvis uppfyllt.

I Forskningshandboken (2009) skriver Denscombe hur internetbaserade forum kan anses vara offentliga arenor i och med att användare har publicerat inlägg frivilligt, och således är det som publiceras på forumen offentligt material (ibid). Även Westberg (2012) skriver i sin bok ”*Meddelande från enskildheten*” om flertalet krav för att forum på internet skall kunna definieras som offentliga. Ett av dessa krav är, liksom Brymans, att inget medlemskap eller inloggning skall behövas för att läsa vad personer skriver i forumen (ibid). Varken Flashback eller Familjeliv kräver en inloggning och kan därför per denna definition räknas som offentliga handlingar. Samtycke att medverka i studien är följaktligen inte nödvändigt.

I Vetenskapsrådets artikel om de fyra forskningsetiska kraven (2002) framhålls det faktum att avstå från att skapa forskning som kan vara av nytta för deltagarna eventuellt kan vara etiskt problematiskt (Vetenskapsrådet, 2002). Syftet med uppsatsen, i detta fall att undersöka upplevelser som sällan tidigare blivit belyst, kan alltså väga tyngre än de etiska kraven. Vi anser det vara av vikt att betona att syftet med studien inte på något sätt var att följa enskilda familjers ärenden eller händelseförlopp under ett tvångsomhändertagande. I vår roll som forskare åsyftade vi enbart till att undersöka och belysa föräldrarnas uppfattning av tvångsinstitut, socialtjänstens bemötande samt kommunikation och förståelse i relation till LVU-processen.

5.8 Arbetsprocess

För att bearbetningen av arbetet skulle bli så effektiv som möjligt delade vi upp arbetet i ett antal ansvarsområden. Vi båda har haft huvudansvar för lika stor mängd av arbetet och har under arbetets gång gemensamt kartlagt vad varje del ska innehålla. Med syftet att arbetet ska bli så jämnt och välarbetat som möjligt har vi därefter arbetat tillsammans med uppsatsens respektive delar. Detta för att arbetet inte ska uppvisa stora skillnader, såväl innehållsmässigt som språkligt. Vid insamling av studiens empiri valde vi till en början att jämnt dela upp forumtrådarna mellan oss, för att vid ett senare tillfälle byta och gå igenom varandras kodande. Detta med syfte att hitta väsentligt material som eventuellt missats, men också för att få en helhetsbild av de insamlade materialet.

6 RESULTAT OCH ANALYS

Vårt resultat utgörs av åtta trådar från Flashback Forum och sju trådar från Familjelivs forum. Vi vill återigen betona att citaten är helt oredigerade förutom vissa förkortningar vid irrelevant information samt censurering av känsliga personuppgifter. Detta har markerats med hakparenteser "[...]" samt "XX".

Resultatkapitlet är uppdelat i två delar för respektive frågeställning, en del som behandlar föräldrars upplevelse av socialtjänsten och en del som behandlar föräldrars upplevelse av en förändrad föräldraroll. Dessa två delar är därefter uppdelade i flera underkategorier baserat på de centrala teman vi fann under kodningen av materialet. Ett urval av illustrativa resultat har valts ut och analyserats med hjälp av tidigare forskning samt våra teoretiska utgångspunkter, social tillit och KASAM.

6.1 Föräldrars upplevelse av socialtjänsten

Den första delen utgår från det material vi fann om föräldrars upplevelse av socialtjänsten. Kapitlet är uppdelat i sex avsnitt som behandlar *tillit, information och delaktighet, bristande förståelse, stöd och hjälp, socialtjänsten som stigmatiserande* samt *ilska och frustration*.

6.1.1 Tilliten och bilden av socialtjänsten

”JAG HATAR ER BARNKIDNAPPARE! Så känns det när man blir sviken av samhällets rättssystem. Man kan inte ringa polisen eller rätten för de lyssnar i första hand på socialen som utövar sitt maktmissbruk,[...]måste man koppla in maffian mot socialen och betala dem för att man ska få hem sina barn? En maffia mot en annan - hoppeligen blir man av med endel "skurkar" då...[...]Skaffa inte barn om ni bor i Norden för ni kan lätt bli av med dem.”

”Tro mig socialen omhändertar folks barn för nästan allt! Det räcker med att du har det stökigt hemma för att dem ska kidnappa dina barn!”

”Ok, socialen tar barn från familjer i Sverige ganska enkelt. Sen då? Jo, barnen placeras på ännu värre ställen. Nuförtiden om jag förstått det rätt, så är det hos privata näringsidkare (socialtanternas vänner, släktingar mfl) som driver rena rama barnbordeller, där barn föses ihop av olämpliga vuxna pedofiler och före detta psykfall som tjänar pengar på denna industri att ta barn ifrån sina familjer[...]Minsta lilla problem, antydan, eller påhitt av socionomerna på socialen, så tar de barnen ifrån familjerna...[...]Så socialen tar barn ifrån vanliga familjer som inte har resurser att

kämpa emot. Denna moderna barnslavhandel är kutym i dagens Sverige.”

Av citaten ovan framgår hur föräldrarna upplever en stark misstro gentemot socialtjänsten med misstankar om maktmissbruk och medvetet felaktiga beslut från myndighetens sida. I flera trådar konspirerar föräldrar om varför ett LVU egentligen skett och drar i många fall slutsatsen att underlaget för tvångsomhändertagandet är bristfälligt eller till och med påhittat. Tilliten till socialtjänsten som myndighet illustreras utifrån ovan citat vara nästintill obefintligt. Ett genomgående tema i flera trådar är hur socialtjänsten “kidnappat” barnen där föräldrar efterfrågar hjälp för att stämna eller polisanmäla socialsekreterare för detta upplevda brott. Vidare är det ett flertalet föräldrar som misstänker att de blivit duperade av sin socialsekreterare endast för att ett LVU skulle kunna genomföras.

Föräldrarnas resonemang går tydligt att härleda till vår teoretiska utgångspunkt avseende begreppet social tillit. Holmberg och Rothstein (2015) beskriver hur den sociala tilliten i Sverige är, och har under väldigt lång tid varit väldigt hög. Svenskarnas tillit till myndigheter är de facto högst bland de allra flesta länder i världen. Vidare beskriver dock Rothstein att tilliten skiljer sig åt beroende på vilken samhällsgrupp personer tillhör, och att de personer med lägst tillit är de personer som är mest beroende av välfärdsstaten. Sett utifrån detta teoretiska perspektiv finns således en förklaring till föräldrarnas bristande tillit gentemot socialtjänsten som myndighet. Att få sitt barn omhändertaget av staten torde vara en intervention som gör en person i allra högsta grad beroende av staten vilket utifrån vår teori förklarar varför tilliten i många fall är så låg.

”[...]inte en chans att socialen tar barn ifrån rika advokater i Östermalm som sniffar kokain och skiter i sina barn när de gör karriär och tjänar stora pengar. Varför? Dessa elitfolket hade slaktat socialen på alla sätt och vis i juridiska processer, massmedialt och politiskt. Så socialen tar barn ifrån vanliga familjer som inte har resurser att kämpa emot. Denna moderna barnslavhandel är kutym i dagens Sverige[...]”

Den sociala tilliten är enligt Lundåsen och Pettersson (2009) beroende av vilka resurser en familj har. Många föräldrar, likt föräldern i citatet ovan, beskriver sitt förfogande av resurser som bristfälligt och sätter detta i kontrast till familjer med utbredda resurser. En förklaring till dessa föräldrars svaga sociala tillit går möjligtvis att härledas till denna resursbrist, mindre resurser leder till mindre benägenhet att våga lita på myndigheter och stat.

6.1.2 Bristande information och delaktighet

”Är det någon som vet vad ett lvu innebär och hur man kan häva det?? Behöver hjälp!! Hjälper ett överklagande? Behöver hjälp!!”

”Om man fått sitt barn LVU:at, hur stor chans är det att man kan få tillbaka det då? Och vad måste man göra??”

Genomgående i empirin framgår det hur socialtjänsten upplevs brista i förmågan att informera och möjliggöra en delaktighet för föräldrar. Detta både innan placeringen, vid pågående placering men också tiden efter placeringen. Många trådar inleds av föräldrar som efterfrågar hjälp för att förstå vad ett LVU överhuvudtaget innebär, och vad som krävs för att kunna överklaga beslutet. Att föräldrar efterfrågar stöd och hjälp på ett internetbaserat forum istället för hos myndigheten som utförde beslutet bör möjligtvis även det kopplas till den bristande sociala tilliten. Tilliten gentemot socialtjänsten är alltså så pass låg att föräldrar väljer att vända sig till okända personer på ett internetforum istället för den myndighet som

troligtvis har den rätta informationen. En parallell kan möjligtvis även dras till tidigare forskning kring föräldrar på internet. Utifrån Daneback och Plantins (2010) studie framkom det hur föräldrar söker hjälp på internet på grund av den omfattande tillgängligheten av stöd och hjälp som finns där - en tillgänglighet som socialtjänsten inte uppfattas kunna bistå med.

I Kapp och Propps (2002) intervjustudie framkom det även hur föräldrar inte vågade ifrågasätta eller överhuvudtaget ställa frågor om insatsen med rädsla för bestraffning från socialtjänstens sida. Föräldrarna i studien uttryckte framförallt en rädsla att bli framställda i sämre dager i utredningen om de skulle ifrågasätta insatsen och efterfrågan av information ansågs således vara missgynnande. Att föräldrar ställer frågor och ber om hjälp på internetforum kan således möjligtvis förstås utifrån föräldrars resonemang i dessa tidigare studier. Rädslan över att bli bestraffad leder till att föräldrar väljer att vända sig åt annat håll istället för socialtjänsten.

”Jag har försökt läsa det i socialtjänstens papper men hittar egentligen bara luddiga formuleringar rakt tagna ur de anmälningar som kommit in.”

”Jag vet mycket väl att man kan vrida och vända på den formuleringen till dödagar... Och det är JUST DÄR socialtjänsten gör FEL. Dom behöver vara tydligare! Det fungerar inte att vara så luddig. Ge konkreta exempel på vad som är fel och FRAMFÖR ALLT berätta hur man gör på ett bättre sätt. Om ingen berättar och ger oss bättre alternativ så kan vi omöjligt förändra oss.”

”De är 6 månader sedan dom tog min son, jag har frågat soc farför dom tog han dom sa de vet vi inte, de finns egentligen ingen anledning i gentligen, sen så sa dom att han hade ett behov som vi inte kunde tillgodo se, men vad är de för behov sa jagde vet jag inte sa hon från soc...”

Även i ovan citat bekräftas stora delar av det som framkommit i tidigare forskning kring föräldrars upplevelser av socialtjänstens agerande under LVU-processen. I framförallt Höjers (2007) samt Spånberger Weitz (2016) studie beskrev föräldrar informationen från socialtjänsten så bristande att det omöjliggjorde för föräldrar att efterfråga mer information då de inte överhuvudtaget visste vad de skulle fråga om. Detta är möjligtvis ytterligare en aspekt som kan relateras till varför föräldrar hellre väljer att ställa frågor på internetforum än till sin socialsekreterare. I Spånberger Weitz (2016) studie vittnade även flera föräldrar om socialsekreterare som kommunicerade med föräldrarna på “sitt språk”, ett språk föräldrarna inte var bekanta med. Att förändra situationen som var upphovet till omhändertagandet upplevde föräldrarna därför som mycket svårt vilket även föräldrarna på forumen uttrycker.

”Så detta är inget skämt. Jag får aldrig något info om hur dottern har det på dagarna eller vad hon gör på dagis eller vad familjen har för slags rutiner på veckorna.”

Genomgående i empirin finns flertalet föräldrar som upplever att socialtjänsten inte främjar en delaktighet för föräldrarna. Detta bekräftas även i den tidigare forskningen där bland annat föräldrar i studien från Stockholm Stad (2014) i hög utsträckning uttryckte en önskan till delaktighet i LVU-processen. Föräldrar uppfattade socialtjänsten som ovilliga att underlätta för denna delaktighet samt ha gehör för föräldrarnas förslag till insatser vilket även går att utläsa hos föräldrarna på forumen.

6.1.3 Bristande förståelse av insatsen

”Socialtjänsten öppnade efter mycket tjat från min sida en utredning i april och frågade då om jag var intresserad av "förändringsarbetare" i hemmet. Jag tackade ja. Dom var hos oss ca en gång i veckan under 2 månaders tid och hade ingenting att anmärka på i mitt föräldraskap. 2 månader in på utredningen omhändertogs dock min son”

”Jag och mina barn har precis som vanliga svenssons gått upp kl 8 varje morgon, gått på öppna förskolan, svenska kyrkans barntimmar, handlat, legat ute i trädgården och rensat i rabatterna [...]Jag har gjort allt jag kan för att han inte ska må dåligt, jag har bett om hjälp - och vad fick jag för det?”

”Dom säger att jag är psykiskt sjuk - Överläkaren på psykiatri anser att jag är fullt frisk. Dom skriver att jag inte går på öppna förskolan - Något jag har gjort senaste 3 åren [...] Jag kan inte göra någonting för att förändra och förbättra eftersom de situationer som man kritiserar inte föreligger. Jag skulle gladeligen förändra och förbättra om jag bara visste mer konkret VAD det är jag ska göra?”

”Efter att dom placerade sonen har jag efterfrågat t.ex mor och barn placering men det avslogs med motiveringen att våra problem inte ansågs vara tillräckligt stora och att det finns folk som behöver platserna bättre?!”

Ovan citat illustrerar hur flertalet föräldrar ställer sig frågande till insatsen då de upplever att de tidigare efterfrågat stöd och hjälp från socialtjänstens sida utan att ha fått insatser beviljade. Flertalet föräldrar uttrycker även hur de blivit bedömda av andra instanser som goda föräldrar vilket gör de än mer oförstående till varför ett LVU genomfördes. Socialtjänsten upplevs av flertalet föräldrar vara paradoxala i sin myndighetsutövning då de genomför ett LVU trots att föräldrar visat en vilja till frivillighet och ibland till och med önskat hjälp.

”Det som erbjuds kanske inte alls passar, då är man omöjlig att arbeta med osv och så skrivs det om det...och gör du inte som vi vill...ja då tvingar vi dig...”

Citatet ovan speglar tydligt det ”moment 22” som flera föräldrar uttrycker när socialtjänsten erbjuder en insats som de anses vara mest lämplig. Om föräldern motsätter sig insatsen genomförs istället en tvångsinsats i form av LVU. De frivilliga insatser socialtjänsten erbjuder upplevs således av föräldrarna också som ett tvång, då socialtjänsten oavsett föräldrarnas ställningstagande kommer att verkställa en insats. Det föräldern i citatet ovan beskriver att *“då är man omöjlig att arbeta med osv och så skrivs det om det...”* bekräftar det som även framkommit i den tidigare forskningen. I Spånberger Weitz (2016) studie framkom hur flertal föräldrar upplevde socialtjänsten som dubbelt bestraffande avseende deras engagemang i LVU-processen. Om föräldrarna uttryckte en vilja till delaktighet med åsikter kring placeringen upplevdes de som besvärliga och i vissa fall även aggressiva. Om föräldern istället valde att inte agera och vara medgörliga bedömdes de som passiva och ointresserade vilket i utredningar beskrevs som bristande föräldraförmåga.

När föräldrar inte förstår insatsen eller när de uppfattar beslutsunderlaget som inkonsekvent uttrycker föräldrarna i flera fall tvångsomhändertagandet som helt obegripligt. Detta kan möjligtvis relateras till Rothsteins (2003) begrepp om procedurell rättvisa inom teorin för social tillit. Personer som har kontakt med beslutsfattande offentliga myndigheter anser inte

bara det slutgiltiga beslutet vara av relevans utan även vägen dit. När myndigheter inte främjar en förståelse för vad som föranledde beslutet kan detta möjligtvis leda till en minskad social tillit och en än mer utbredd obegriplighet.

Detta kan även relateras till begreppet KASAM och dess komponent begriplighet. Antonovsky (2005) förklarar att denna komponent innefattar i vilken utsträckning individen upplever intryck och situationer som förståeliga och strukturerade. Begriplighet förutsätter även ett visst mått av kontroll hos individen för att i sin tur uppnå en känsla av hanterbarhet. Det är framträdande att föräldrarna i trådarna på Flashback och Familjeliv brister i sin förmåga att förstå vad som händer deras familj, vilket tydliggörs i citaten ovan. Detta kommer även diskuteras vidare senare i resultatet.

6.1.4 Socialtjänstens förmåga till stöd och hjälp

”[...]hon bara lämnar mej i en hög på golvet. "hej då. om din man blir våldsam så får du ringa 112!!" eeeh ursäkta? Den hjälp jag har fått är den hjälp JAG själv har sökt och tagit till mig! Soc har inte tillfört något gott i varken mitt eller min familjs liv!”

”Kan ni hjälpa oss med ett boende då för vi kommer stå bostadslösa. Deras svar blev: socialtjänsten har inga lägenheter eller boende att hjälpa till med tyvärr. Vi förstår att detta kan kännas jobbigt men det är frivilligt det här. Jag säger då: frivilligt? Då tackar jag nej till ert förslag och flyttar hem till huset igen. Men då finns risken att du förlorar vårdnaden om barnen förstår du väl?”

”Det här är enormt påfrestande och jag har inget direkt stöd. Socialtjänsten försöker jag samarbeta med men det är inte så lätt när dom "glömmer bort" att journalföra våra samtal, struntar i att dyka upp till umgängen, inte bokar in möten trots att jag ber dom, ljuger i akterna.”

I flera av trådarna finns ett genomgående tema som berör föräldrars upplevelser av bristen på stöd och hjälp från socialtjänstens sida. Socialtjänsten upplevs anmärka på brister hos föräldrarna som socialtjänsten dock inte kan bistå med hjälp kring. Föräldrarna i forumen exemplifierar hur grunden i omhändertagandet bland annat kan vara bostadssituationen men att socialtjänsten ändå inte kan vara behjälpliga att anskaffa ny bostad.

”Jag tror det krävs enormt mycket av en förälder när man redan har "förlorat" sitt barn, just därför är det så väldigt viktigt att försöka hjälpa i hemmiljön i första hand. Något som aldrig gjordes i mitt fall som sagt.”

Ett tydligt exempel där föräldern efterlyser hjälp och stöd utan gehör illustreras i citatet ovan. Föräldern har tidigare fått ett barn omhändertaget vilket föräldern beskriver som enormt påfrestande. Detta har i sin tur lett till att socialtjänsten anser att hens föräldraförmåga är bristande gällande det hemmaboende barnet. Föräldern i ovanstående citat ponerar att om hen fått stöd vid första omhändertagandet hade troligtvis ett andra omhändertagande inte behövt ske. Detta kan tydligt härledas till vår tidigare forskning där föräldrarna i både rapporten av Stockholm Stad (2014), Höjer (2007), Moldestad & Skilbred (2009) och Spånberger Weitz (2016) uttryckte önskemål kring ett mer omfattande stöd, inte enbart för att kunna hantera omhändertagandet i sig utan också stöd till att förändra de faktorer socialtjänsten ansåg vara orsak till omhändertagandet. Detta i form av bland annat ekonomiskt och praktiskt stöd bestående av hjälp till ekonomi, bostad, behandling samt arbete (Spånberger Weitz 2016, Stockholm Stad 2014).

Den sociala tilliten gentemot socialtjänsten påverkas följaktligen, i synnerhet med utgångspunkt i Rothsteins (Rothstein & Kumlin 2001) teori om procedurell rättvisa. Liknande tes som fördes under föregående rubrik kan således även appliceras här. När socialsekreteraren brister i sitt bemötande riskerar detta att leda till att tvångsomhändertagandet, hur korrekt det än är, uppfattas som felaktigt av föräldrarna. Återigen är det utifrån Rothsteins teori om social tillit inte resultatet som är det mest essentiella, utan processen dit (ibid).

6.1.5 Socialtjänsten som stigmatiserande

”Tattarhatet i XX-kommun. Ja detta tattar hat i XX-kommun har funnits i många år och det lär inte heller ta slut eftersom att det påsegar fortfarande. Än en gång har XX kommun gett sig på en barn familj. Och omhändertagit deras barn som då är baserad på lögn och deras tattar hat som dom har.

Varför blir vi aldrig accepterad i den kommun som man lever och bor i utan man måste alltid få flytta för att man blir utkörd ur kommunen antingen på det ena eller andra viset...[...]Men vi är faktiskt också gjorda utav kött och blod precis som alla dom andra som finns i kommunerna. Vi har också känslor. Vi kan också bli arga och ledsna precis som dom andre också kan. Men det är bara det att vi har ett annat synset och ett annat sätta att leva. Ska man bli drabbad för det?”

”Det är tx inte samam regler för hennes pappa, eller mormor och morfar dom får det dom behöver tid med min dotter men inte jag pågrund av att jag har en lindrig utvecklings störning hela tiden får jag kämpa mot soc fördomar om vad jag kan och inte kan...”

”Läser man utredningen från neuropsykiatriska så står det t.ex att en av mina styrkor är att lösa vardagliga problem och att jag är flexibel. soc skriver att jag är oförmögen till det.”

”Utredningen som ligger till grund för omhändertagandet anger att jag är psykiskt sjuk. Det finns inget missbruk, jag dricker inte alkohol, jag har aldrig misshandlat något av mina barn. Det står klart och tydligt i utredningen att omvårdnaden såsom mat, kläder, hygien osv fungerar felfritt. Den enda anklagelsen emot mig är att jag är psykiskt sjuk. Detta trots att jag har ett intyg från överläkaren på psykiatrin om att jag anses vara fullt frisk och kapabel att ta hand om båda mina barn.”

Ytterligare ett genomgående tema i vår empiri är föräldrar som upplever sig bli stigmatiserade av socialtjänsten. Stigmatiseringen upplevs framförallt ta sig i uttryck i föräldrarnas funktionsvariation, psykisk ohälsa eller socioekonomiska klass. Socialtjänsten beskrivs enbart koncentrera sig på föräldrarnas tillkortakommanden på grund av den, enligt föräldrarna, tillskrivna problematiken. I den tidigare forskningen, bland annat i Höjers (2007) studie framkom liknande upplevelser av upplevd stigmatisering från socialtjänsten sida. Liksom föräldrarna på forumen uttryckte de föräldrarna hur de hela tiden fick kämpa mot socialtjänstens fördomar och försöka motbevisa de missgynnande attribut socialtjänsten tillskrev dem (ibid).

”[...]Jag måste vara felet i denna situation. Skall ja behöva sätta en kula i pannan på mig själv så gör jag det”

Vidare framkom i Höjers (2007) studie hur socialtjänstens tillskrivande av egenskaper kunde leda till självuppfyllande profetior som i sin tur påverkade deras syn på sig själva som föräldrar. Citaten ovan är från en förälder som blivit fråntagen sitt barn. Socialtjänstens grund till beslutet menar föräldern vara kopplat till dennes tidigare leverne som kriminell vilket möjligtvis lett till en självuppfyllande profetia där föräldern ser lösningen till problemet att ta sitt eget liv.

Föräldrars upplevelse av att vara stigmatiserade kan möjligtvis också härledas till Lundåsen och Peterssons (2009) tes kring vad som påverkar den sociala tilliten. Att exempelvis inneha en utsatt socioekonomisk position eller vara funktionsvarierad och också bli stigmatiserad på grund av detta leder högst sannolikt till att personen i fråga omges av färre resurser. Liksom Lundåsen och Petersson (2009) resonerar minskar detta troligtvis föräldrars sociala tillit då de har mer att förlora på att vara tillitsfulla till en utomstående myndighet än vad en person med mer omfattande resurser har.

Socialsekreteraren, i rollen som gräsrotsbyråkrat, brister således enligt föräldrarnas erfarenheter i sitt bemötande genom att de upplevs vara stigmatiserande. Rothstein (Rothstein och Kumlin 2001) menar att en myndighet som utför selektiva insatser riskerar att bli stigmatiserande då attribut i vissa fall måste tillskrivas för att en insats ska bli beviljad. Vidare menar Rothstein att den enskilde gräsrotsbyråkratens juridiska tolkningsföreträdare riskerar att leda till godtycklighet vilket också kan leda till ett förstärkande av enskilda personers mindre fördelaktiga attribut (ibid). Varför socialsekreterare upplevs som stigmatiserande kan möjligtvis förstås i ljuset av detta resonemang.

6.1.6 Ilska och frustration

”Fast jag hade ordnat förhållande ville soss ta min unge också. dom är ena jävla pissf***or och en massa annat fult jag kan komma på.”

”[...]dem är inte psykologer och dem är inte kompetenta i sina yrkesutövanden dessa äckliga hyndor till socionomer !! Dem är inte psykologer och dem borde inte ha rätt att få omhändertaga/kidnappa folks barn. Dem har omhändertagit tiotusentals barn. Någonting är seriöst fel på dessa äckliga fittsocialsekreterare!! Jag mår så dåligt och funderar på att ta livet av mig!!”

”Alla vi som har fått våran barn omhändertagna av soc borde gå i grupper och sätta eld på socialen! Vi måste visa att att vi är större än dessa äckliga socialsekreterarfittorna! Bakom deras uniform så är dem helt vanliga människor och många av dessa socialsekreterare är skitmänniskor som förstör människors liv, både föräldrarna och barnen som blivit omhändertagna mår dåligt!”

Genomgående på både Flashback och Familjeliv är föräldrars uttryck av ilska och frustration som föranletts av omhändertagandet. Flera föräldrar väljer att namnge deras socialsekreterare och uppmanar andra att kontakta och vissa fall även hota socialsekreteraren som har varit handläggaren i LVU-ärendet. Detta bekräftas även i Höjers (2007) intervjustudie. Föräldrarna beskrev att omhändertagandet utlöste starka krisreaktioner, som bland annat tog sig i uttryck i ilska och ogenomtänkta uttalanden. Separationen resulterade i ett sådant vrede att de upplevde att de inte längre var sig själva.

Föräldrarnas beskrivning av att förlora kontrollen över sina känslor tyder på en brist av hanterbarhet. Att uppleva sig ha förmåga till hanterbarhet är viktigt för individens välmående,

en förutsättning för detta är dock att individen i viss mån erhåller resurser och verktyg för att hantera eventuella krissituationer (Antonovsky, 2005). Detta saknas i stor utsträckning i föräldrarnas utsagor, vilket kommer diskuteras vidare i resultatets nästa avsnitt.

Vidare finns ett flertal föräldrar som uttrycker frustration över socialtjänsten så till den grad att de uttrycker suicidal tankar. Suicidtankar och tidigare suicidförsök hos de biologiska föräldrarna är även framträdande i den tidigare forskningen, där flera föräldrar i intervjustudien från Stockholm stad uttryckte liknande tankar (2014).

6.2 Upplevelsen av en förändrad föräldraroll

Detta kapitel utgår från studiens frågeställning avseende föräldrarnas upplevelse av en förändrad föräldraroll. Kapitlet har delats in i fyra avsnitt; *Det delade föräldraskapet, en fråntagen föräldraroll, upplevelsen av den egna föräldraförmågan samt krisreaktioner.*

6.2.1 Det delade föräldraskapet

I bearbetningen av studiens resultat framkommer utmaningar och svårigheter i det nya föräldraskapet. De biologiska föräldrarna uttrycker en frustration i och med den konkurrens som uppstår i samband med familjehemsplaceringen av barnet. De beskriver dels en oro inför familjehemsföräldrarnas maktposition men också en förvirring vart gränserna kring deras föräldraskap går. Föräldrarnas utsagor bekräftar även intervjuretats resultat i flertalet studier från den tidigare forskningen. Höjer (2007), Spånberger Weitz (2016) och Stockholm stad (2014) lyfter den komplexa rollkonflikt föräldrarna ställs inför. Föräldrarna uttrycker det som påfrestande att utöva sitt föräldraskap på avstånd men samtidigt finnas kvar och dela det tillsammans med familjehemmet. Detta bland annat avseende att hitta sin roll och se sin betydelse som förälder utan att vara barnets primära omsorgsperson.

”Jag har ingenting särskilt emot familjehemmet egentligen men ibland kan man undra vad dom tänker om mig. Jag läser i journalerna hur mamman där suttit och gråtit för att jag överklagat beslut mm. Önskar att dom ansträngde sig lite mer, att dom håller vad dom lovar osv. Jag har bett om att få vara delaktig på olika sätt. T.ex ville ja förra året köpa nya gummistövlar till hen, när hen sen kunde få dom 2 veckor senare berättade hen att dom redan köpt. Sånt kan göra mig lite ledsen.”

Antonovsky (2005) beskriver hanterbarhet och begriplighet som två viktiga faktorer för att bidra till meningsfullhet hos individen. Han lyfter även känslan av kontroll som en förutsättning för uppnå en känsla av meningsfullhet. Människor med stark kontroll tenderar att bli handlingskraftiga och försöker därmed påverka sin situation genom att finna förklaringar och se sitt ansvar i situationen. Detta stärker både självständigheten och handlingsberedskapen hos individen (Antonovsky, 2005). Föräldrarna i citatet nedan känner i liten utsträckning att de har kontroll över deras livssituation i relation till tvångsomhändertagandet. Bristen på kontroll kan resultera i att föräldrarna tappar hoppet och blir passiva eller nästan handlingsförlamade under processens gång.

”Jag vet inte på vilket sätt längre jag ska visa barnet att jag är delaktig, bryr mig osv, när jag hela tiden hindras på olika sätt.. Jag är helt oviktig i barnets liv. Jag har väldigt länge kämpat väldigt hårt, men vill inte att kämpandet ska gå ut över de små. Eftersom soc markerat så tydligt att jag är oviktig har jag tagit ett steg tillbaka.”

I Höjers (2007) studie framkom även delvis en konfliktfylld relation mellan de biologiska föräldrarna och familjehemmet. Detta är inte lika framträdande hos föräldrarna i den aktuella studien utan där framkommer främst en rädsla inför att inte bli sedd som en värdig förälder och att barnet kommer vara familjehemsplacerad för evigt.

”[...]det är precis där det är så svårt,kontakten med fam.hemmet,jag har försökt,tro mig att ,prata,skratta,le o "ta d lätt" tillsammans med dem,jag vill inte att det ska uppstå missförstånd..jag kan inte låta bli o vara rädd för hur det blir framöver.som jag upplever det nu så "rotar" sig min dotter allt mer i familjen,(och utesluter inte att fam.hemmet gör så med..när vänder klockan till att det går för långt? när tycker soc.att nu ska vi inte slita upp henne igen,hon har det så bra. tack.”

Föräldrarna på internetforumen beskriver likt föräldrarna Höjers (2007) studie en påtaglig konkurrens i relation till familjehemsföräldrarna. Föräldrarna uttrycker känslan av att vara åsidosatt eller utanför vid frågor som rör barnets omvårdnad men också den känslomässiga kontakten som att ge tröst och kärlek.

”Så kanske inte 2 veckor då ens barn är borta och man är frångången vårdnaden låter så hemskt. Men det är det! Tro mig! Det är ett levande helvete när man inser att någon annan bestämmer när hur och var du ska träffa dina barn.”

“Hon är mitt allt och betyde allt för mig men jag får inte ens läsa en godnatt saga eller krama henne godnatt på kvällarna få väcka henne på morgonen å få gå med henne till dagis, får inte åka på semester , allt det roliga eller om hon e ledssen då får familjehemmet göra allt.”

Föräldrarna redogör både i den aktuella studien och i Moldestad och Skildbreds (2009) en oro för att barnet inte mår bra i och med omhändertagandet. De beskriver en rädsla inför att barnet ska utvecklas ogynnsamt och att de inte kommer ha det lika bra som hos de biologiska föräldrarna.

”I nu läget tycker väl barnen bara det är roligt att åka runt mellan oss stödfamiljen och farmor och leka och ha kul. Dom är ju fortfarande så små så dom inte förstår vad som händer riktigt, men om detta ska pågå så länge som 6mån tror jag inte det är bra för barnen på lång sikt. Barnen älskar sina föräldrar och vill vara med oss även om vi kanske inte är lika lekfulla som farmor och stödfamiljen.”

6.2.2 Frångången föräldraroll

Liksom Spånberger Weitz (2016) lyfte i sin studie, upplever flera av föräldrarna på internetforumen identiteten som förälder hotad i och med placeringen utanför hemmet. Både familjehemmet och socialtjänsten besitter en överordnad maktposition som påverkar de biologiska föräldrarnas utrymme att utöva ett föräldraskap. De biologiska föräldrarna uttrycker en påfrestande insats i syfte att balansera det nya föräldraskapet och samtidigt hålla sig på god fot med socialtjänsten och familjehemmet (ibid.)

”Familjebehandlaren lade huvudet på sned och sa: Du kanske borde ge honom mat oftare? Då hade jag tio minuter tidigare suttit och berättat att jag inte vill rucka på tiderna för maten utan tycker att när maten står på bordet så äter man. Och det slutade med att jag fick en utskällning om att hon minsann var äldre, hade utbildning i området och hade träffat såååå många barn och kunde det här bättre än mig.”

“Vi har samarbetat långt över gränserna hela tiden medans de försvårar och motarbetar det mesta. De säger själva och det står även ordagrant i deras journal att hon ALDRIG kommer hem, detta är även familjehemmet inställda på eftersom soc har sagt det till dem på flera möten med oss närvarande.”

Föräldrarna uttrycker både i trådarna på diskussionsforumen och i Moldestad och Skildbreds (2009) studie, en stark ambition att motbevisa socialtjänstens bedömning. De uttrycker en målmedvetenhet avseende att kämpa för att familjen ska återförenas och bevisa sig vara en lämplig förälder till barnet. Detta tyder på resurser att hantera situationen. Enligt Antonovsky (2005) är det viktigt att individen inte ser sig själv som hjälplös i samband med att denne ställs inför en utmanande situation eller krav från omvärlden. Det är avgörande att individen upplever sig erhålla resurser för att hantera de motgångar och kriser som kan uppstå. Individer som i större utsträckning har en stark upplevelse av hanterbarhet tenderar att bli mer resistenta mot ohälsa (Antonovsky, 2005). Detta illustreras i citatet nedan.

”Jag kommer fortsätta "kriga" som du så fint kallar det. Av den enkla anledningen att det inte är för grabbens bästa att vara placerad. Jag har inte misskött grabben, har inget missbruk, ingen psykisk sjukdom. Det finns ingen anledning att tro att han skulle ha det bättre i ett familjehem än hemma.”

Liksom i Spånbergers Weitz (2016) studie bekräftar föräldrarna på forumen en upplevelse av att till en början känna hopp om en återförening, för att sedan inse att barnets placering uppenbarligen är mer långsiktig än föräldern tidigare varit införstådd kring. Upplevelsen av att inte kunna begripliggöra vad som sker är ett återkommande tema i föräldrarnas berättelser, vilket är tydligt framträdande i citatet nedan. Enligt Antonovsky (2005) mår människan bra av struktur och förutsägbarhet. Om individen till trots ställs inför en överraskning vill denne kunna förklara händelsen. Människor som i stor utsträckning har förmågan att begripliggöra situationer är generellt friskare och mår allmänt bättre.

”De har redan börjat prata om "trygg anknytning", och där hon är nu har hon j inte ens varit i ett år... Vi har kämpat och överklagat o väntar nu på dom, blir den inte som den ska så kommer vi fortsätta med umgänge för att sedan begära vårdens avslut igen. Det kan ju inte vara möjligt att hålla henne borta hela sin uppväxt utan att ens ge oss en chans att bevisa att de har fel!?”

6.2.3 Upplevelsen av den egna föräldraförmågan

Både i Höjer (2007) och Moldestad och Skildbreds (2009) forskningsstudier var föräldrarnas negativa självbild i samband med omhändertagandet särskild tongivande. De uttryckte tendenser av skam, skuld och känslan av att vara en dålig förälder. I deras beskrivning finns en bild av en förändrad föräldraförmåga där omhändertagandet tog hårt på deras självkänsla. I den aktuella studien framkommer inte samma typ av kritiska självbild utan en mer likgiltig uppfattning till deras bristande föräldraförmåga.

”Jag är ingen perfekt mamma men vem är det?”

”Vi är inga jätte bra föräldrar någon av oss naturligtvis, därav att vi gick med på att få stöd 1 gång i månaden, sedan är barnen ofta hos sin farmor med. Men vi är inte såpass dåliga föräldrar att vi inte kan ha barn heller.”

”Håller med om att jag har varit fruktansvärt passiv och låtit min sambo ha all kontakt med socialen mm. Trodde absolut inte att det kunde gå så långt att dom nu har placerat barnen”.

”Mina barn har en bra mamma och en bra pappa, mat på bordet, ett stabilt boende och kompisar. Lever ett helt vanligt Svensson liv men är absolut inte bortskämda över huvud taget.”

Ovan citat illustrerar exempel på föräldrarnas upplevelse av brister i hemmet. Dock uttrycker föräldrarna på forumen i större utsträckning än föräldrarna i den tidigare forskningen en stark tilltro avseende sin föräldraförmåga och tar i flera fall avstånd från socialtjänstens bedömning. Moldestad och Skildbred (2009) redogör dock för föräldrarnas bristande förmåga att erhålla en nyanserad bild av sitt föräldraskap, vilket blir delvis blir framträdande i trådarna på Flashback och Familjeliv. Även i Stockholm stads (2014) studie framkom det att föräldrarna inte såg allvaret i omhändertagandet, de motsatte sig alla risker som identifieras av omvärlden och menade att deras föräldraskap var felfritt. Förädlarna i citaten nedan speglar liknande resonemang.

”Barnen har det så jävla bra som ett barn kan ha. Finns ingenting som jag gör fel.”

”Jag funderar över hur pass mycket mer vårt liv skulle kunna bli stabilare?”

Det är möjligt att föräldrarna försöker begripliggöra vad som händer inom individen (känslan av att vara en dålig förälder) och utanför individen (omhändertagandet) genom att beskylla socialtjänsten för att vara inkompetenta istället för att se sitt eget ansvar i situationen. Detta kan även resultera i att föräldern inte upplever situationen som meningsfull eftersom denne inte kan ta till sig den nyblivna livssituationen. Detta framgår i citaten nedan. Individen mår i större utsträckning bättre om denne har energi att investera i de utmaningar den ställs inför och finner en mening med de eventuella kriser som kan infinna sig (Antonovsky, 2005).

”Jag vill ju ha mitt barn hos mig mycket och eftersom jag inte är en olämplig förälder så kommer jag nog kunna få det.”

”Vi ska väl också må bra och få positiv kritik inte bara negativ, själv vet jag att jag är en bra mamma.har aldrig tvivlat på det men soc är ju som dom är”

Moldestad och Skildbred (2009) lyfte även att det är möjligt att de biologiska föräldrarna tar chansen att beskriva sig själva i positiva ordalag, vid ett tillfälle där socialtjänsten inte är närvarande. Detta resonemang kan även vara applicerbart i den aktuella studien. Möjligtvis söker föräldrarna sig till de webbaserade forumen i syfte att få utrymme att beskriva sitt föräldraskap med sina egna ord med en mer gynnsam formulering, utan att känna sig iakttagna eller behöva stå till svars för tidigare händelser. Även om föräldrarna i stor utsträckning framställer sin föräldraförmåga som god, syftar dock beskrivningarna mer frekvent till att klargöra vad de inte gör för fel snarare än vad de upplever att de gör rätt. Detta innefattar ofta att försäkra de andra i tråden om att det inte förekommer missbruk eller våld i hemmet. Se citatet nedan.

”Det förekommer inte våld, förtryck eller gräl i vårt hem. Vi har alltid haft mat på bordet åt barna. Det förekommer inte någon form av missbruk i hemmet heller, sedan min dotter föddes kan jag räkna på på 10 fingrar hur många gånger jag vart berusad,

och endast 1 gång någonsin har mina barn sett mig full, och då ringde jag farmor och bad henne att hämta dom för jag ville inte att dom skulle se mig sån.”

6.2.4 Krisreaktioner

I bland annat Höjers (2007) studie var känslor av förtvivlan, depression och maktlöshet framträdande. Föräldrarna beskrev hur omhändertagandet utlöste starka krisreaktioner som tog sig i uttryck på olika destruktiva sätt. Upplevelsen bekräftas även av föräldrarna i det aktuella studien. Flera föräldrar beskriver omhändertagandet som chockartat och att de än idag har svårt att förstå vad det var som hände. De uttrycker även en skuld kring att de själva försatt sig i situationen genom att inleda en frivillig kontakt med socialtjänsten.

Som tidigare nämnt menar Antonovsky (2005) att människor som har förmåga att hantera krisartade situationer i större utsträckning är mer motståndskraftiga mot ohälsa. Det är svårt att föreställa sig hur en “hälsosam” reaktion ser ut i samband med en så pass stor kris som ett tvångsomhändertagande. Dock går Antonovskys (2005) resonemang om hanterbarhet att applicera i föräldrarnas utsagor, föräldrarna beskriver krisreaktioner som resulterar i de har ytterst svårt att hantera situationen vilket kan innebära en svag förmåga av hanterbarhet. Många föräldrar på Flashback och Familjeliv beskriver i linje med Höjers (2007) intervjuresultat att de vid omhändertagandet blev så upprörda att de inte hade kontroll över vad de varken sa eller gjorde.

”Jag är i chock, känns som jag gjorde fel som sökte hjälp.”

”När dom tog mina barn så fick jag fullständig panik.”

”Minns inte...jag gick som i dimma (chock) Har väl förträngt..jag vågade inte strida emot...Jag godkände allt.”

”Jag är ett kolli efter mina barn blev omhändertagna. PGA deras far. 5 och 2 år.. Jag har inga krafter kvar snart. Hoppas allt går bra för er och att det löser sig för er. Jag har kämpat i ett och ett halvt år nu men inga resultat.”

Höjer (2007) lyfte även att krisreaktionerna kunde te sig i uttryck i att föräldrarna blev apatiska. Detta är också något som framkommer i studiens resultat. Föräldrarna beskriver LVU-processen som enormt energikrävande och att känslor av maktlöshet och ovisshet resulterade i apati, vilket i sig möjligtvis kan illustrera en brist på hanterbarhet. Detta speglas i citaten ovan.

6.3 Slutsats

Utifrån studiens resultat bekräftas till stora delar vad som framkommit under tidigare forskning. Centralt i resultatet är framförallt hur föräldrar vars barn blivit tvångsplacerade uttrycker socialtjänsten som bristande avseende förmågan till stöd under LVU-processen. Ett ytterligare gemensamt tema mellan föräldrarna på forumen och föräldrarna i den tidigare forskningen är en bristande förståelse av socialtjänstens beslut samt en bristande förståelse över vad insatsen överhuvudtaget innebär. Socialtjänsten upplevs genomgående brista i att informera samt möjliggöra föräldrars delaktighet av insatsen både innan och under beslutets verkställande. Vad som dock särskiljer föräldrarna i vår empiri och föräldrarna i den tidigare forskningen är en än mer utbredd missnöjdhet och uttryck av misstro gentemot socialtjänsten som organisation. Under insamlandet av materialet fann vi inte en enda förälder som uttryckte känslor av lättnad eller förståelse kring varför deras barn blivit

tvångsomhändertaget, något som en liten del av föräldrarna i den tidigare forskningen uttryckte.

Vidare bekräftas till stor del vad som framkommit under den tidigare forskningen kring den förändrade föräldrarollen. Flera föräldrar på forumen uttrycker en maktlöshet och stark frustration kring beslutet, flera beskriver även en krisreaktion som utbröts i samband med omhändertagandet. Bilden av ett delat föräldraskap speglas tydligt av föräldrarna på forumen, där flera föräldrar uttrycker känslor av konkurrens gentemot familjehemmet. Liksom vad som framkommit under tidigare forskning är det flera föräldrar som upplever sig stigmatiserade och avidentifierade i deras grundläggande identitet som föräldrar.

För att återkoppla till vårt syfte och frågeställningar anser vi att vi genom denna netnografiska metod fått svar på vilket sätt åtminstone en grupp av föräldrar uttrycker tankar kring den förändrade föräldrarollen men också hur de upplever socialtjänsten som myndighet. Vår studie åsyftade dock inte till att få svar på hur alla föräldrar i detalj upplevde varken den förändrade föräldrarollen eller socialtjänsten som myndighet. Vårt syfte var att lyfta röster från en målgrupp som sällan blivit belysta i den socialvetenskapliga forskningen.

Slutligen är det en stor del av vår empiri som innefattar föräldrar som överhuvudtaget inte förstår vad ett LVU innebär eller varför det genomförs. Sålunda genomsyras nästintill hela vårt resultat av uttryck kring ilska och frustration gentemot socialtjänsten där föräldrarnas sociala tillit till myndigheten framställs som i det närmaste obefintlig. Vi kommer diskutera möjliga orsaker till detta under nästföljande rubrik.

7 DISKUSSION

I detta avsnitt kommer vi föra en diskussion kring vårt resultat, vad som framkommit och vilken eventuell betydelse detta kommer att ha för vårt framtida yrkesliv. Vi kommer även anta en problematiserande utgångspunkt utifrån vad som inte speglats i resultatet och eventuella orsaker varför.

En förklaring till varför föräldrarna på forumen i kontrast till föräldrar i tidigare studier uttrycker en högre grad av frustration, ilska och oförståelse är möjligtvis just det faktum att föräldrarna skriver på ett forum med syftet att erhålla stöd och hjälp. Forumet är anonymt och åsikter kan således uttryckas mer icke filterat med affektiva inslag. Relaterat till den tidigare forskningen kring föräldrars interaktion på internet kan anledningen möjligtvis vara att föräldrarna på forumen känner en gemenskap då flera delar samma erfarenhet av att få sina barn omhändertagna av socialtjänsten. Möjligtvis kan myndigheten agera som en gemensam fiende för föräldrarna, hatet och ilskan får med anledning av detta ett stort utrymme. Viktigt att ha i beaktande vid analyserandet av resultatet är därför att det framförallt endast är *en* del av alla föräldrar som får sina barn tvångsomhändertagna som denna studie berör. Med största sannolikhet finns det en stor grupp av föräldrar som känner en förståelse kring varför deras barn blivit omhändertagna samt föräldrar som inte upplever socialtjänsten som bristande avseende förmågan att bemöta, informera och främja en delaktighet. En annan möjlig förklaring till varför dessa "övriga" föräldrar inte synliggörs i vårt resultat är att de har andra forum där de kan ställa frågor och finna stöd i den förändrade föräldrarollen. Stödet skulle kunna komma från ett befintligt socialt nätverk, föräldragrupper eller från ett välfungerande relation med den aktuella socialtjänsten.

Det faktum att så många föräldrar väljer att vända sig till dessa forum är ändå anmärkningsvärt och deras berättelser om hur de upplever LVU-processen är utifrån flera aspekter tankeväckande. Ett flertal gånger i vårt resultat bekräftas, som ovan nämnt, det som framkommit under tidigare forskning. Resultatet målar upp bilder av socialsekreterare som brister i förmågan att bemöta föräldern i den krissituation som uppstår när en blir fråntaget sitt barn. Resurser kring stöd och hjälp lyser genomgående med sin frånvaro och socialsekreterares förmåga att lämna ut väsentlig information kring LVU-processen illustreras i flera fall som ytterst bristfällig. Ett tydligt exempel på detta är framförallt i de trådar där föräldrar efterfrågar information kring vad ett LVU överhuvudtaget innebär. Liksom vi diskuterat under vår resultatanalys torde detta påverka den sociala tilliten gentemot socialtjänsten i högsta grad, vilket leder till att föräldrarna anser tvångsomhändertagandet vara felaktigt. Med utgångspunkt i begreppet procedurrell rättvisa uppfattar därmed föräldrarna tvångsomhändertagandet som felaktigt eftersom att processen dit varit "felaktig". Utifrån våra egna erfarenheter av att arbeta på socialtjänsten ponerar vi att de allra flesta beslut om tvångsomhändertaganden sker på legitima grunder, vad som vi dock måste ha i åtanke i vårt fortsatta yrkesliv är hur vi utformar vägen dit. Om vi inte informerar föräldrar om processen, om vi inte har ett gott bemötande eller har gehör för det behov av hjälp och stöd föräldrar efterfrågar kommer en förståelse eller tillit aldrig uppnås.

"Jag är ingen perfekt mamma, men vem är det?", uttryckte en av föräldrarna på forumen, en fråga som vi under studiens utförandet ständigt återkommit till. Hur är en perfekt förälder och vem har rätten att avgöra det? Till följd av detta har tankar kring socionomens dubbla roll ständigt varit närvarande, rollen som hela tiden slits mellan att å ena sidan vara stöttande och å andra sidan kontrollerande. En tvångsinsats enligt LVU är i högsta grad en kontroversiell åtgärd som tydligt speglar socialtjänstens maktutövande gentemot enskilda individer. Genom att utföra ett tvångsomhändertagande frångås föräldrars egna valmöjligheter och önskningsar, detta med motivet att det är för barnets bästa. Socialarbetare riskerar alltså att inta en roll som den allvetande "experten" som eventuellt kan uppfattas som integritetskränkande och underlåtande. Det finns en möjlig risk att vårt resultat enbart speglar just denna bild av det sociala arbetet som paternalistiskt och förmyndande, vi vill dock återigen betona att det resultat vi presenterar endast speglar *en* del av alla föräldrar som får sina barn tvångsomhändertagna. Vidare anser vi det vara av relevans att framhålla att vi utifrån egen reflektion anser att socialarbetare ibland är tvungna att utföra tvång och kontroll för att individers bästa skall kunna tillfredsställas. Vad genomförandet av studien lärt oss är återigen att det essentiella är processen som leder fram till insatsen. I vårt framtida yrkesliv kommer flera av oss med högsta sannolikhet arbeta med tvångsomhändertaganden av barn, fler teman kring socialsekreterares maktutövande och klientbemötande anser vi därför bör vara ett mer omfattande inslag i vår utbildning. Detta för att öka kompetensen kring dessa teman så att vi i framtiden på bästa möjliga sätt kan genomföra dessa ofrånkomliga tvångsinsatser.

Vidare har vi resonerat kring hur anmärkningsvärt liten del av forskningen om LVU som rör de biologiska föräldrarnas upplevelse. Vid insamlandet av material till kunskapsläget hade vi stora svårigheter att finna relevant forskning, både i form av avhandlingar men också litteratur. Den största delen av den forskning vi fann berörde enbart de yrkesverksamma eller de placerade barnens perspektiv. Utifrån vår studies resultat avseende den förändrade föräldrarollen anser vi att biologiska föräldrars upplevelse av LVU-processen är ett område som det bör koncentreras mer forskning kring. Det som framkommit avseende föräldrars upplevelse av den förändrade föräldrarollen vittnar om kriser, rollkonflikter och i vissa fall en så pass utbredd psykisk ohälsa att de uttrycker suicidala tankar. Biologiska föräldrar till

tvångsomhändertagna barn är således en ytterst socialt utsatt grupp med behov av både hjälp och stöd.

Som blivande socionomer vill vi därför avsluta med att återigen understryka vikten av att öka kunskapen om hur socialtjänstens insats i form av LVU upplevs av de biologiska föräldrarna. Med en ökad kompetens kring denna målgrupp följer möjligtvis också en ökad kvalitet vilket i sin tur förhoppningsvis kan främja tilliten gentemot socialtjänsten.

REFERENSER

Antonovsky, Aaron (2005) *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.

Berg, Martin (2015) *Netnografi att forska om och med internet*. Johanneshov: MTM.

Bergström, Göran & Boreús, Kristina (2018) Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys (s. 15-45). I Bergström, Göran & Boreús, Kristina (red) *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Danmark: Studentlitteratur.

Bergström, Göran & Kohl, Sebastian (2018) Innehållsanalys (s. 45-87). I Bergström, Göran & Boreús, Kristina (red) *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Danmark: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: MTM.

Daneback, Kristian. & Plantin, Lars (2010) Föräldraskap och internet: Nya mötesplatser och informationsvägar kring det senmoderna föräldraskapet. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 17 (2): 170-188.

Denscombe, Martyn (2009) *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Familjeliv, (2014) <http://gamla.familjeliv.se/Forum/regler.php>
Hämtad: 2019-05-02

Flashback, (2019a) <https://www.flashback.org/kontakt>
Hämtad: 2019-05-02

Flashback, (2019b) <https://www.flashback.org/regler>
Hämtad: 2019-04-29

Grosse, Julia (2009) Forskning om tillit i Norden - innehåll, särart och tomrum (s.59-90). I Trägårdh Lars, Blennberger Erik, Reinhold Bråkenhielm Carl, Grosse Julia, Lundåsen Susanne, Pettersson Thorleif (red.) *Tillit i det moderna Sverige. Den dumme svensken och andra mysterier*. Stockholm: SNS Förlag.

Holmberg, Sören & Rothstein, Bo (2015). Hög mellanmänsklig tillit i Sverige - men inte bland alla (s. 37-46). I Bergström Annika, Johansson Bengt, Oscarsson Henrik, & Oskarson Maria (red.) *Fragment: SOM-undersökningen 2014*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Hsieh, Hsiu-Fang & Shannon, Sarah E (2005) Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative health research*. 15 (9):1277-1288. November 2005.

Höjer, I (2007) *Föräldrars röster - hur är det att ha sina barn placerade i fosterhem?: brukare och forskare samverkar*. Stockholm: Allmänna barnhuset.

Kapp, Stephen & Propp, Jennifer (2002) Client Satisfaction Methods: Input from Parents with Children in Foster Care. *Child and Adolescent Social Work Journal*. 19 (3):227-245. Juni 2002.

Lundström, Tommy & Sallnäs, Marie (2009) Samhällsvårdade ungdomars kontakter med föräldrar och syskon. *Socionomens forsknings supplement*. (33): 40-58.

Moldestad, Bente & Skilbred, Dag (2009) Foreldres opplevelse av et foreldreskap på avstand. *Fontene forskning*, (2):43-85.

Pettersson, Thorleif & Lundåsen, Susanne (2009) Tillit, medborgaranda och kommunpolitik”(s. 147-192). I Trägårdh, Lars (red.) *Tillit i det moderna Sverige. Den dumme svensken och andra mysterier*. Stockholm: SNS Förlag.

Rothstein, Bo (2003) *Sociala fällor och tillitens problem*. (1. uppl.) Stockholm: SNS förlag.

Rothstein, Bo & Kumlin, Staffan (2001) Demokrati, socialt kapital och förtroende. (s. 49-62). I Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red.) *Land, du välsignade?: SOM-undersökningen 2000*. Göteborg: SOM-institut, Univ.

Schofield, G & Ward, E (2011) *Understanding and working with parents of children in long-term foster care*. London: Jessica Kingsley Publishers.

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*.

Socialstyrelsen, (2016) <https://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen>
Hämtad: 2019-04-05

Socialstyrelsen, (2009)
http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8404/2009-126-182_2009126182_rev.pdf
Hämtad: 2019-04-05

SOU 2015:71 *Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU*.

Spånberger Weitz, Ylva (2016) Föräldraskap på avstånd - om socialtjänstens stöd till familjehemsplacerade barns föräldrar. *FoU- Nordväst*, (3):1-148.

Stockholm stad, (2014) *Det tredelade föräldraskapet- stöd till föräldrar med placerade barn*. (opublicerad).
Hämtad: 2019-04-10

Trägårdh, Lars (2009) Inledning (s. 9-18). I Trägårdh Lars, Blennberger Erik, Reinhold Bråkenhielm Carl, Grosse Julia, Lundåsen Susanne, Pettersson Thorleif (red.) *Tillit i det moderna Sverige. Den dumme svensken och andra mysterier*. Stockholm: SNS Förlag.

Trägårdh Lars, Wallman Lundåsen Susanne, Wollebäck Dag, Svedberg Lars. (2013) *Den svala svenska tilliten: förutsättningar och utmaningar*. Stockholm: SNS Förlag.

Vetenskapsrådet, (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wade, Jim (2008) The ties that bind: support from birth families and substitute families for young people leaving care. *British Journal of Social Work*. 38 (1):39-54.
Hämtad: 2019-04-20

Westberg, Niclas (2012) *Meddelanden från enskildheten: en sociologisk studie av ensamhet och avskildhet*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2012. Göteborg.

BILAGA 1 Informationsbrev till Flashback Forum och Familjeliv

 Informationsbrev		Bilaga 1
Projektets titel: Preliminärt: Föräldrars upplevelse av socialtjänstens tvångsinsatser i form av LVU.	Datum: 2019-04-02	
Studieansvariga: Ellen Gunnarsson Sonja Olsson Romanus	Studerar vid Malmö universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Tfn 040- 6657000	
Din E-post Ellengunnarsson94@gmail.com Sonja.olsson@hotmail.com	Utbildning: Socionomprogram, kandidatexamen. Nivå: T6, examensarbete.	
<p>Till dig som är ansvarig över Flashback forum/Familjeliv.</p> <p>De föräldrar vars barn blivit omhändertagna enligt Lagen om vård av unga (LVU), är en relativt utforskad klientgrupp med upplevelser som sällan belyses i samhällsvetenskaplig forskning. Vi vill därför genomföra en kvalitativ innehållsanalys av relevanta trådar i ert forum med förhoppningen att resultatet i studien kan leda till ökad kunskap och förståelse för denna målgrupp.</p> <p>Syftet med studien är således att undersöka föräldrar med tvångsomhändertagna barns upplevelse av LVU-processens gång. Som studenter är vi intresserade av att få en förståelse för föräldrarnas erfarenhet genom att belysa frågan utifrån ett klientperspektiv. Detta eftersom vår tidigare uppfattning av LVU-processen främst dominerats av yrkesverksamma socionomers perspektiv.</p> <p>Studiens metod kommer alltså innefatta en tematisk innehållsanalys av ert internetforum för att, utan en forskares närvaro, kunna studera föräldrarnas upplevelser av händelseförloppet, socialtjänstens kommunikering samt bemötande. Tillvägagångssättet innefattar att noga studera trådar och kommentarer som berör ämnet för att hitta framträdande teman och gemensamma nämnare i föräldrarnas upplevelser.</p> <p>Då uppgifterna på forumet är offentliga och användarnamn anonymiserade kommer vi ej inhämta samtycke av forum-användarna. Vi kommer dock ta hänsyn individskyddskravet under studiens gång, det insamlade materialet kommer att beaktas med största möjliga försiktighet. Alla identitetströjande uppgifter kommer att avlägsnas och de aktuella användarnamn kommer att dubbel-anonymiseras.</p> <p>Uppsatsen kommer ej spridas eller offentliggöras på annat sätt än en publikation på Malmö universitets databas MUEP. På MUEP finns möjligheten att publicera uppsatsen via deras icke-publika sida vilket minimerar risken för större spridning.</p> <p>Vi heter Ellen Gunnarsson och Sonja Olsson Romanus och studerar socionomprogrammet vid Malmö universitet. I utbildningen ingår det att skriva ett examensarbete, vilket är anledningen till att denna studie kommer att genomföras. Kontakta oss gärna vid eventuella frågor.</p>		

BILAGA 2 Svarsbrev från ansvarig på Familjeliv

ti 2019-04-23 09:38

Inkorg

Till: Sonja Olsson Romanus (sonja...

Hej Sonja!

Tack för ditt mail och det tydliga informationsbrevet.

Lycka till med examensarbetet!

Vänligen,